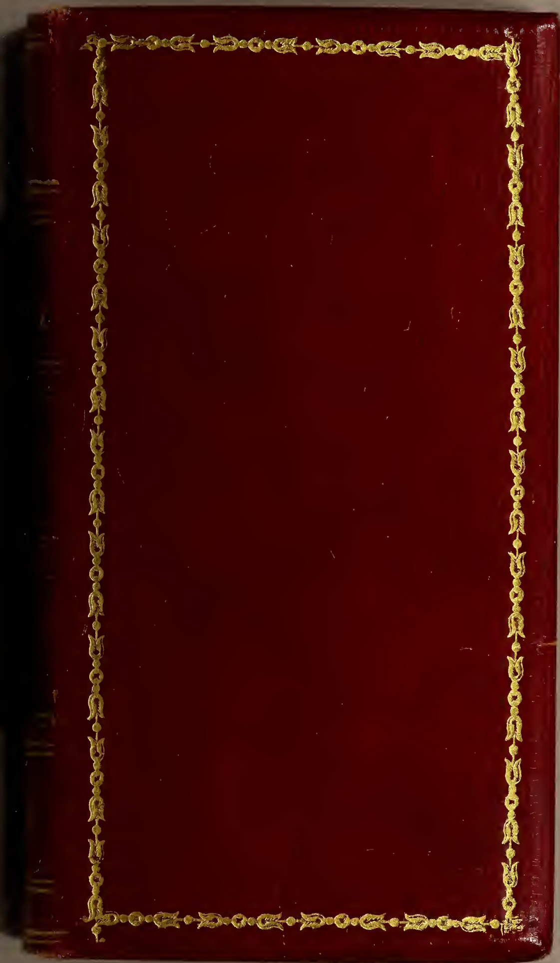
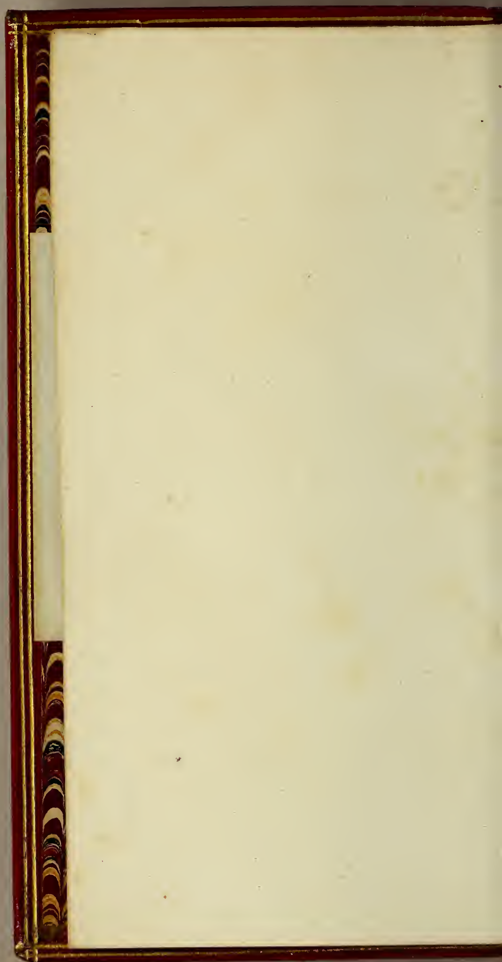

GAUDEO

Hoskins C

Sept

[illegible]

CONTINUATIO LABORUM APOSTOLICORUM,

Quos

R. P. ANTONIUS SEPP,

Soc. JESU Missionarius Apostolicus in Paraquaria

Ab Anno Christi 1693. usque ad Annum 1701. *Exantlavit.*

Ubi describuntur illius barbaræ Gentis mores, Ingenium, & docilitas in rebus practicis, & mechanicis, &c. Contrà in speculativis, & Metaphysicis, ruditas; aliáque plurima Europæis admiranda.

Cum Privilegio Sac. Cæs. Majestatis, & Facultate Superiorum.

INGOLSTADII,

Sumptibus Joannis Andreæ de la Haye Bibliopolæ Academici.

Typis Thomæ Grass, Typog. Acad.

Anno 1709.

Facultas

R. P. Provincialis

Cum Privilegio Cæſareo.

EGo Guilielmus Stinglhaim Societatis JESU per Germaniam Superiorem Præpoſitus Provincialis, facta mihi poteſtate ab Adm. R. P. N. Michaële Angelo Tamburino Societatis univerſæ Præpoſito Generali, Facultatem concedo Domino Joanni Andreæ de la Haye Bibliopolæ Ingolſtadienſi typis in lucem dandi libellum, cui titulus: *Continuatio Laborum Apoſtolicorum P. Antonij Sepp, Soc. JESU &c.* uſurpandi item ad decennium ius Privilegij Cæſarei, quo Typographis, & Bibliopolis om-

nibus prohibetur, ne vulgatos à Societatis JESU Patribus libros, citra Superiorum Auctorúmque consensum recudant, vel intra S. R. J. ac hæreditarias S. C. M. Provincias importent. Id quod manu mea, & consueto Officij Sigillo confirmo, Lucernæ 2. Aug. 1709.

L. S.

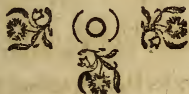
Guilielmus Stinglhaim.

PRÆFATIO
Ad pium, & benevolum Lectorem.

INfinitam Dei misericordiam dum calamo depingo, benevolus interim Lector mente, & linguâ, dum legit, deprædicare, & laudare ne gravetur; sunt namque, si non omnia, plurima certè admiratione digna, & miserentis Dei manifesta argumenta, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt &c. Hoc solum benevolum, & pium Lectorem hîc monitum velim, quot, ac tantis animarum curis distento mihi non fuisse possibile omnia singillatim huic folio inserere, latinóque idiomate singula perscribere; sed ea dividere temporis angustiæ me coëgêre, & Germanico charactere, ut in plurium legentium utilitatem

cederent, quædam perſcribere non tam animârunt, quàm compulerunt. Veniam facilè dabit hallucinanti, minúsq; bene ſcribenti calamo; neque enim mirum videri debet, ſi parciùs, minúsque feliciter verborum Latinorum copia affluat illi, cui à tot jam annis linguæ Latinæ uſus familiaris haudquaquam fuit, nec eſſe potuit. Indorum verò linguam, etſi barbaram, divinus ille Magiſter, qui dixit: nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini; non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. *Math. 10. ori meo ingeſſit tam feliciter, ut ſi concionantem me audires, innatam mihi diceres. Per ſynopſin itaque ea tan-*

tantùm attingam, quæ singulis mihi annis in hac Paraquariæ vinea excolenda contigêre, solummodo Dei ter Opt. Max. laudi, & gloriæ promovendæ, nec non pio legentium solatio, & ædificationi, non verò nominis mei propagandi studio intentus, & commendationi. Postremò hoc, quidquid est laboris mei, lector benevole, æqui boníque consule; neque ea, quæ leges, ulla ratione in dubium voca; verissima enim esse omnia, ipse ego, magistrâ propriâ experientiâ, didici.

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT

CAPUT IV.

Altera Indæ cujusdam conversio, & rarum pro Fide amplectenda in palude se abscondentis exemplum.

CAPUT V.

P. Antonius baptizat Nepotem famosi illius Reguli, ac Tyranni Moreyræ, Ignatiúmque nominat.

CAPUT VI.

Pater Antonius mittitur à Reductione Sanctorum trium Regum ad Reductionem, *Nuestra Sennora de Fee* dictam, jubetúrque à R P. Provinciali Organum conficere Europæo modo.

CAPUT VII.

Sævissima pestis grassatur in Paraquaria: P. Antonius pestiferis inservit in Reductione *de Nuestra Sennora de Fee*, seu Dominæ nostræ Foyensis de Fide.

CAPUT

CAPUT VIII.

Indi tempore peſtis ſanguinem emittunt, mirabili prorſus phlebotomia.

CAPUT IX.

Hoſpitalia eriguntur pro peſtiferis utriusque ſexûs colligendis.

CAPUT X.

Medicamenta infirmis adhibita, non ex Galeni Aphorismis excerpta, ſed Religioſa induſtriâ excogitata.

CAPUT XI.

Oettingana Virgo per immenſa maria in Paraquariam venit, ſuósque Marianos favores exhibere incipit pauperculis Indis.

CAPUT XII.

P. Antonius inſervit ſecundò peſte infectis in Reductione S. Ignatij.

CA-

CAPUT XIII.

Ægrotat P. Antonius, & ad mutandum aërem mittitur de flumine Parana ad flumen Uraguay, ubi mox priſtinam ſanitatem recuperat.

CAPUT XIV.

Quomodo P. Antonius ad numeroſum Populum S. Michaëlis dividendum, & ad novam Coloniam, ſeu Reductionem S. Joannis Baptiſtæ fundandam miſſus fuerit.

CAPUT XV.

Viginti, & unus Cazique, ſeu Indi Primarij Patri Antonio ſeſe aggregant.

CAPUT XVI.

Itur ad explorandam terram pro nova Colonia fundanda.

CAPUT

CAPUT XVII.

Vexillum S. Crucis, in ipſa die Exaltationis ſuæ, ubi nova Colonia fundanda erat, erigitur.

CAPUT XVIII.

P. Antonius ad arandas novas terras, ſylvásque cædendas Indos inſtruit.

CAPUT XIX.

Ne inter Indos rixæ oriantur, diſtribuuntur illis terræ, ſylvæ, montes, paſcua &c. quibus P. Antonius conſueta Eccleſiæ benedictione agrorum benedicit.

CAPUT XX.

Indi novas ſuas terras arare incipiunt, ſerunt, & plantant goſſipium.

CAPUT XXI.

Extruitur ex ſtramine Patris Miſ-

ſionarij

ſionarij domuncula, Sacellum, Indorúmque tabernacula.

CAPUT XXII.

Celebratur Natalis Domini dies, & præſepe extruitur.

CAPUT XXIII.

Exoriuntur novæ quædam difficultates; ſed divina auxiliante gratia ſuperantur.

CAPUT XXIV.

Aliæ Reductiones concurrunt, & ſuppetias ferunt ad novam Coloniam fundandam.

CAPUT XXV.

Ichnographia, ſeu Idea oppidi fabricandi.

CAPUT XXVI.

Ædificatur Templum S. Joannis Baptiſtæ.

CA-

CAPUT XXVII.

P. Antonius duabus Reductionibus præficitur.

CAPUT XXVIII.

Ferrum, & Chalybem invenit P. Antonius, & excoquit pro novo oppido fabricando.

CAPUT XXIX

Quare ferri, & non potiùs auri, vel argenti fodinas P. Antonio Deus aperire voluerit.

CAPUT XXX.

Quomodo ingens incendium, immiſsâ repente ſereno Cœlo pluviâ, extinctum fuerit,

CAPUT

CAPUT XXXI.

Transmigratio Mulierum, ac parvulorum ab antiquâ S. Michaëlis in novam S. Joannis Baptiſtæ Coloniam.

CAPUT XXXII.

P. Antonius novam Coloniam variè perficit, Templum exornat, quod, ſimúlque Patris Miſſionarij domum tegulis, ac lateribus coctis cooperit.

CAPUT XXXIII.

Quomodo Sacram Templi ſupellectilem auxerit P. Antonius.

CAPUT XXXIV.

Saltus ad celebrandas Feſtivitates adhibentur, quibus Indi mirum in modum capiuntur.

CAPUT

CAPUT XXXV.

Felix novæ Coloniæ Status, & Indorum ad quævis officia mechanica rarum ingenium, & ſtupendum, præſertim ad Muſicam, talentum.

CAPUT I.

efertur breviter pia R. Pais Antonij Böhm mors, & quomo- ejus missio de los Yaros dicta à Se- :agenario quodam artis magicæ Magistro impedita, ac dis- soluta fuerit.

ANno 1693. ultimo scilicet, quo inReductione SanctorumTrium :gum sum commoratus, præclara a missio R. Patris Antonij Böhm, inc piæ memoriæ, penitus irrita ta & dissoluta est. Dixi: piæ me- oriæ; quinque enim abhinc annis, iibus hæc scribo, invida mors Apo-)licum nobis Virum abstulit. Mor- us est R. P. Ant. Böhm Anno 1695. :cimâ die Maij in ipsâ Sacra Ascen-)nis Dominicæ vigilia post I. Vespe- s, à Christo Domino sine dubio in- r Angelicos choros elevatus in Cæ- n. Pertinax dissenteria laboribus

jam exhaustum Virum vigesimo Mar-
tij fatali afflixit lectulo, extractóque
morbo trium mensium spatio, tan
dem decima Maij penitus absumpsit
ita ut præter pellem & ossa nulla præ
terea corporis parte constare videre
tur. Præsagus, mortísque suæ certis
simus index, & vates fuit, prout ex e
pistolâ, quam ultimam ad me dedit
facilè præsagium conijcere cuique li
cet. Placet in amicorum solatia hs
eam annectere. Inter alia hæc semi
mortuus: Ora pro me Dei Matrem
Venient ad te musicalia. Dono tib
cum licentiâ jam obtenta à R. P. Su
periore Sacram Scripturam, concor
dantiam Bibliorum, & P. Tobiæ Loh
ner partes tres. Pete hæc, & da
buntur, & recordare mei sempe
Significa mortem meam, ut spero
bonam in conspectu Dei Europæi
In Reductione S. Caroli 20. Mart
1695.

Antonius Böhm

perpem

'erpendat benè hæc verba ultima
ius Lector (significa mortem meam,
t spero, bonam in conspectu Dei
uropæis) & mecum simili morien-
i desiderio incensus dicat: Utinam
noriatur anima mea morte Justi hu-
us. Bona utique conscientia nixus
æc ausus est scribere Apostolicus
ir. Vitam ejus, & gloriâ æternâ
lignos labores Hispanico sermone
dm. R. P. Provinciali Lauro Nun-
ez, totíque Provinciæ Paraquariæ
ommunicavi, eámque, si per tempus
cuerit, ex Hispanico in Germani-
um transferam, ad piam omnium
uropæorum ædificationem. An-
o itaque, ut dixi, 1693, in Reductio-
e Sanctorum trium Regum me
ommorante, dissoluta est missio illa,
e los Yaros dicta, dum P. Anton.
öhm piæ Mem. jussus est denuo re-
ire ad pristinam suam stationem &
leductionem Sancti Michaëlis. Dis-
olutio illa hanc sumpsit originem.

Inter reliquos gentiles, quos Pa-
aquarij Yaros (lege Tscharos, quia

in lingua Indica y idem eſt ac *Tch*) appellant, erat famoſus quidam artis magicæ Magiſter, & nigri Genij ater Diſcipulus, Tyrannus ac eorum Regulus Moreyra nomine, idem ipſe, qui in primo meo in has terras adventu me obvium ſibi cum gente ſua habuit: cúmque P. Joſephus Saravia linguæ peritus eum placidè alloqueretur, ut nimirum jam ingraveſcente ætate ſexagenarius de morte ſibi proximè inſtante ſeriò cogitaret, ſibíque de futura meliori ſorte & morte proſpiceret, Deum unum coleret, timerétque, ne ſi ulteriùs veritati Evangelicæ pertinax reſiſteret, ab eo in inferni Barathrum detruderetur, æternis ignibus acerbiſſimè torquendus, reſpondit: Mi Pater, ſi Deus non eſſet tam grandis amicus meus, jam pridem fuiſſem mortuus; quippe nec fulmine me hactenus percuſſit, nec tygris me diſcerpſit, nec ſerpens me momordit, nec vipera nocuit, nec terra me abſorpſit; adeó que ille, quem tu vocas Deum, ami-

nicus meus eſt, & quidem optimus:
ſæc & ſimilia tunc impoſtor ille ple-
is buccis effutiebat. Hic, inquam,
Luciferi Scholâ infami mendacio-
ım Laurea inſignitus Doctor, Patris
oſtri Ant. Böhm, nec non Patris
lyppoliti Doctili (Italus hic natio-
e eſt, multorúmque jam Gentilium
arbarorum ad Chriſti fidem redu-
tione celebris Miſſionarius) horum,
ıquam, ſanam doctrinam fraudulen-
ıs interpres, non eâ, qua par erat,
delitate ſuis referens & exponens,
mnem Patrum operam eludebat;
ùm enim linguæ illius gentis adhuc
;nari eſſent, neceſſarium planè fuit
er interpretem illis loqui, hôcque
loreyrâ, qui ultrò ſeſe obtulit ad
oc officium (ſtrenuè quidem ſed in-
deliter) obeundum, velut interlo-
ıtore ſeu interprete uti, utpote qui
nguam Paraquarienſem, imo & Hi-
anicam perquam probè improbus
allebat. Sed ecce! ex tam bonâ
atrum Scholâ quàm malus diſcipu-
ıs prodijt! cùm namque illi de am-

 plecten-

plectenda Catholica fide Gentiles alloquerentur, suavéque Christi jugum prædicarent, hic de Hispanorum tyrannide eos cautos esse jubet. Patrum munuscula, ut sunt cultelli, aciculæ, hami, & quæ sunt alia Infantium & Puerorum crepundia & illicia, quæ pauperculis hi liberaliter elargiebantur, verè hamos esse & serviles catenas, quibus in perpetuam servitutem Hispanis Gubernatoribus vinctos tradant. Hæc & similia impostor vaferrimus; quibus cùm canescentes pili (Medusæ crines meliùs appellaveris) ex humeris incompti, & anguibus inter se implicitis similiores, defluentes accederent, tantum ponderis verbis addidêre, ut gens barbara & incredula ei credendo in silices potiùs perduresceret, quàm blandis Patrum amoribus emolliretur. Hinc maturo consilio rem aggressi Superiores, ne Missionarij ulteriùs oleum & operam perditum irent, præsertim cùm aliæ segetes falci jam maturæ propediem ma-

num

m operarij præstolarentur, & mes
quidem multa, operarij autem
uci existerent, Missionem dictam
solvere, vel potiùs, ut patientes
ricolæ, in aliud ver differre statue-
nt, maximè quia in mortem Patri-
s, primâ occasione quavis se offe-
nda, conspirâsse sacrilegos sicarios
anifestum & perspicuum satis erat,
iam sine dubio Patri nostro Ant.
ohm illaturi etiam fuissent, nisi pro-
gente bonum Pastorem pio Numi-
, fidelis quidam Indus Reductionis
eæ trium Regum fatalem ictum
rbari toto corporis annisu inten-
ntis avertens elusisset. Ipse P.
ntonius totam rei gestæ seriem mi-
tunc præsens pandit. Verùm e-
m verò alia hominum, alia Dei sunt
dicia, & quidem horum abyssus
ulta; quis enim unquam sibi per-
adere & imaginari potuisset, ne di-
am somniare conversionem hujus
npostoris vaferrimi, Tyranni ac
eguli? Qui legit, stupeat, infinitam-
ue miserentis Dei clementiam me-

eum deprædicet, & mirabundus exclamet: Hæc mutatio dextræ Excelſi, quam non meis ſed pij Patris Antonij Böhm modò defuncti meriti & precibus adſcribat. Rem geſtan germanico idiomate fuſiùs ſcriptan hîc levi & brevi ſolùm calamo perſtringam.

CAPUT II.

Mirabilis Sexagenarij illius Magi, Tyranni ac Reguli Moreyræ converſio.

JAm pulverem pedibus excuſſeran Apoſtolici viri, & nondum ſanatam Babylonem dereliquerant, cùn prædictus artium infernalium Magiſter non jam ampliùs Diſcipulus Moreyra ad meam Reductionem Sanctorum trium Regum (proxima hæc eſt quæ terram Gentilium horum reſpicit) iterum atque iterum ventitare nunc hæc nunc illa à me munuſcul expoſcere, jam tabaccum, jam Paraquariæ herbam, modò ſalem poſtulare: verbo; affabilem ſeſe mihi monſtrare,

rare. Quid ego ad hæc, qui lupum
pacem sub ovinâ pelle latitantem
ridem noveram? paucis dicam; &
ie ovem finxi, sub ovinâ pelle lu-
um Apostolicum contegens, ut cum
ivo Gentium Apostolo hoc spolium
æmoni jam jam in prædam cessu-
ım raperem. Astutissimum Senem
ıeliori ego Astutiâ aggressus, tabac-
o, Paraquariæ herbâ, verbisque
landis captum ita mihi devinxi, ut
ngulis ferè diebus Dominicis me vi-
tatum venire non dubitaret, imò
lium unicum, quem cupiebam vide-
e, ad me perducturum se, promitte-
et. Intereà R. Patrem Superiorem,
ui tunc erat P. Ludovicus Gomez
le utraque prædâ jam jam in casses &
etia propemodum feliciter actâ cer-
iorem reddens, rogavi, ut quid a-
gendum mihi quantocyus perscri-
ere dignaretur. Prædam hanc è
nanibus elabi permittere haud vide-
atur esse consultum, ac in Missione
neâ Christianæ Rei admodū pernicio-
um: fraudulentis quippe pessimi hu-

jus Sycophantæ artibus plura, eáqu
gravia damna illata jam fuerant Neo
phytorum innocentum vitæ & for
tunis; neque minora, ſi barbarus fort
animus quacunque demum ex cau
ſa exaſperaretur, timeri poterant. op
timum itaque R. P. Superiori conſ
lium viſum eſt, ſi adventantem denu
cum Filio Parentem mox in ferreo
compedes conijci mandarem, a
ſchaphæ impoſitum ad eundem tran
mitterem: & ſanè jam pridem grav
ſupplicium commeritus eſſet impo
ſtor aſtutiſſimus, & Patrum Miſſio
nariorum, ac Neophytorum prod
tor. Dominica erat ad exequendum
R. Patris Superioris conſilium apti
ſima dies, cùm ecce! ad portam ſt
impoſtor ſenex, cum ſene Juvenis
cum Patre Filius, paterni non tan
ſanguinis quàm nigræ artis hæres
ſagax inprimis Diſcipulus tanti Mag
ſtri, mali corvi malum ovum. Pe
humaniter ambos ſaluto, & ſcapul
in ſignum amoris leniter percuſſis
ſalvos eſſe & benè valere jubeo, mox

qu

ne à parvulis meis pueris Indis fri-
idam afferri, ut herbam Paraquariæ
itinctam cum illâ biberent, tum hu-
ni sedere, & tantisper fatigatos ab
inere quiescere, séque refocillare
:c. Ego interea fabrum ferrarium
dvoco, qui vincula prædæ inijciat,
incula amoris, non tyrannidis, qui-
us ab infernali captivitate erepti in
bertatem Filiorum Dei jam jam as-
rendi essent.

Facilè est ominari, quomodo fer-
eos compedes cernens tremuerit,
xpalluerítque ferox aliàs barbarus:
c primò quidem nonnihil restitit, se
mnes Gentis suæ adducturum polli-
itus, si tam sibi, quàm toti Tscharo-
cæ genti extremùm probrosis libe-
um vinculis dimitterem; sinistræ
otius auriculæ jacturam subire pa-
ratum, quàm tanto vinculorum pro-
bro affici invitum. Ad quæ ego hoc
ipso ad barbarum convincendum u-
sus argumento: sineret, ajebam, &
subiret lubens hæc corporis oppro-
bria; ad æterna potius animæ dede-

eira reſpiceret, quam certo certiù
ſciret proximè in inferno igniti
flammarum catenis vinciendam, hi
tamen, ſi luberet, amoris compedi
bus eripiendam: in mentem ſeriò re
vocaret, quàm ſurdum divinis in-
ſpirationibus in hanc usque horam
in ſenectam, & ſenium, animum iden-
tidem pertinax obfirmaverit: tot A-
poſtolicis Viris, & per eos Spiritui San-
cto ſemper reſiſtens, innumerabi-
lium pene animarum converſionem,
ſuæque Tſcharoicæ gentis ad ſanctæ
Matris Eccleſiæ Gremium reductioné
impediens; magicis artibus dementa-
verit, imò jam reductos, & Chriſti
nomine inſignitos à Romana rurſum
Fide apoſtatare coëgerit: Et quæ mo-
dò retuli (in hunc ferè modum eum
allocutus) levia quidem veniâ digna
forent, ò Moreyra, ſed atrociora te
reum ſiſtunt & convincunt ſcelera.
ediſſere ſodes, inveterate dierum ma-
lorum, quo auctore niſi te, in caput
Patrum Miſſ: ſocij tui conjurârunt?
quis ſcaphas ſecundo flumine Bue-
nos

ios Ayres deſcendentes expoliavit? quis fraudulenter Chriſtianos noſtros in itinere truculentus latro oppreſſit? quis bonis ſimul & vitâ pauperculos illos exuit & privavit, niſi infa-mis, impius, truculentus Moreyra, omnium malorum fomes, inventor & auctor? quæ utique non hæc tantummodo vincula, ſed rigidum Hiſpani ferrum, furcam, imò rotas rogósque jam pridem promeruiſſent; verùm R. Patris Superioris clementia in horum compedum paucis diebus tolerandorum modicam converſa ſunt afflictionem, exſolutuam, quidquid in Deũ & homines demens peccâſſet, imò nec his quidem vinciendus, ſi ex animo ab infidelitate ſuâ & magicis artibus deſiſtens his nuntium remitteret, illi verò libellum repudij daret. Hæc aliáque ego, nec in vanum; uti mox infinita Dei Miſericordia, quæ neminem perire vult, niſi temerè volentem, quæque ſufficientia & neceſſaria ad ſalutem media cuique confert & auxilia

suppeditat, palam ostendet. In vincula igitur utrumque tam parentem quàm filium conjectum scaphæ seu naviculæ impositum ad R. Patrem Superiorem duodecim benè lacertosis meæ Reductionis Indis adverso flumine perducendum tradidi, datis interea per terram litteris, quæ eum de capto Moreyrâ quantocyus certiorem redderent. Percepto felici hoc nuntio sine mora secundo flumine ad me descendit P. Superior, Deóque sic disponente obvium habet annosum senem, eúmque plurimùm consolatus ad meam denuo Reductionem reducit, ad quam ubi pervenit, re in Domino prius mecum deliberatâ ei significat, quomodo non alio, quàm animam ejus salvandi fine in hos eum compedes conjici mandaverit; & si Fidem nostram hodie amplexurum se sponderet, vitámque tam malè hactenus actam sanctiori initio consecraret, non solùm liberum quantocyus futurum, sed insuper totius Tscharoicæ gentis suæ su-

premum

premum caput se constituendum pro certo sciret, re interim ad deliberandum datâ, quousque peragratis & visitatis alijs Reductionibus P. Superior rediret.

His ita dispositis, ubi à mea Reductione Sanctorum trium Regum discessit, ego paulatim Vinctum meum mihi blandiloquio devincire, & benevolentia vincere studui, nihil ad quotidianam sustentationem ei deesse passus, nullum ad lucrandam voracissimam hanc gentem aptius medium esse probè gnarus: tametsi apud alias infideles nationes juxta Gentium Doctorem S. Paulum fides per auditum intrare soleat in aures, his tamen barbaris nostris maximè & potissimùm per os intrare expertum habemus; cùm enim tantæ sint voracitatis & ingluviei, primi nostri Patres Missionarij hoc modo medióque usi, plurimos ex montium cavernis & ferarum latibulis allectos velut pisces escâ captos ad portum salutis attraxêre. Cùm itaque similiter captivo

meo quoad victum necessaria libe-
rali manu abundè darem, nihil
omnino ei deesse passus, vidisses pau-
latim ferocissimum mansuescere leo-
nem, ex rapaci lupo agnum, & cru-
deli tygride domesticum fieri catel-
lum. Iam Moreyra Ecclesiam fre-
quens adire, Sexagenarius inter par-
vulos sedere, doctrinam Christia-
nam & Rudimenta fidei nostræ avi-
dus percipere, signo Sanctæ Cruci
se identidem munire, coronam B
Virginis decurrere; verbo; Neophy-
tum ferventissimum se se probare. U
verum est illud poëtæ: verba docent
exempla trahunt, hinc optimus ille
est, qui re non verbis se probat esse
pium. & ùt S. August. ait: ostendis
puero nuces, & trahitur; ostendis
ovi ramum viridem, & trahitur: ita
pariter dicere quis posset: ostendis
barbaro herbam Paraquariensem, ta-
baccum, &c. & trahitur, uti capite
sequenti vide-
bimus.

CAPUT

CAPUT III.

*uomodo P. Antonius Sepp Ve-
ulam Moreyræ Vxorem ad fidem
Catholicam perduxerit*

'Ed necdum plenè astutissimo seni,
utpote cujus innatam & inolitam
afritiem non nisi quàm optimè per-
ectam habebam, fidem habere po-
ram, ne non sub ovina pelle lupum,
sub schemate simulatæ tantùm Re-
gionis impostorem etiamnum te-
eret: unicum supererat medium,
uo pio simul ac ingenioso astu
'etulam ejus Vxorem funiculis cha-
itatis attrahere possem; vinculum
tique fortissimum, quia amoris, &
mnibus compedibus efficacius, quia
'xoris (Vxorem dixi, illam scilicet,
ui senex ex centenis, quas habebat,
amiliariùs consuevit, convixitque)
nterrogatus proin, quî eam adduce-
em, & qualem illam? reposuit: Pa-
er mi, mitte ei meo nomine Rosa-
ium, tabaccum, & parum herbæ Pa-
aquariensis; promitto tibi eam cer-

tô certiùs ad me venturam, qu
cùm pervenerit, tuâ quâ polles ama
bilitate, & qua me vicisti benevolen
tiâ, facilè & vetulam meam quinqua
genariam vinces. Quo audito to
tus animo gestij, felicem jam jam e
ventum in sinum mihi gratulatus
quid enim mihi facilius? quid obvium
magis? ablegatur itaque Christianu
Indus, dona mea vetulæ affert, & ma
riti dicta refert: exultat illa, Rosarium
collo inijcit (Jo! captam tenemu
prædam, & quidem funiculis Maria
nis irretitam; exultet mecum Chri
stiana, quæ hæc legit, anima) herbam
Paraquariensem cum frigidâ haurit
tabaccum masticat, læta advolat ig
nara eorum, quæ interim conjug
suo Moreyræ, nec non & Filio conti
gerant; nihil enim de eorum capti
vitate ferreisq; compedibus ei inno
tuerat, Moreyram suum à me ut aliàs
benevolentiùs exceptum, lautiùs ha
bitum, diutiúsque solito detentum
illis diebus rata. Videns itaque vetu
la (Megæram dixeris aliquam potius

au

Medusam crinibus oblongis hor-
am & sexcentis rugis deformem)
um suum non jam ferarum pelli-
s vestitum (gentiles namque hi
arum & tygridum pellibus se præ-
ngunt, non item Christiani nostri)
dens, inquam, virum suum toga ex
nno tectum, & baculo Capitanei
natum, præ gaudio exiliens ait;
oreyra fidum mihi Caput, quid hoc
i? quæ nova senis in formosum Ju-
nem versa tam subitò facies? quis
hac veste, quis hoc baculo deco-
vit? Ad quæ ego: Filia, Moreyra
ius jam meus est; non vides quàm
m unà cum filio tuo amem: imò
æstimem? sat jam inter Tygres mi-
ri & nudi vixistis; vivite modò fe-
ciores, & habitate in hoc meo oppi-
o corporis & animæ securi: non Dæ-
oni ampliùs, qui vos perditum i-
erat, sed uni soliqus Deo, qui vos
lvos cupit, deinceps servituri. Hac-
enus gentiles, barbari & inhumani
ixistis; quid enim mutilati hi tui di-
iti indicant? (sciat pius lector, his
bar-

barbaris cruentam hanc esse consu
tudinem, ut quoties filius vel pare
aut alius qualiscunque demum
suâ familia mortis debitum solvit,
vita defungitur, sibi articulum dig
ti, imò & digitũ tandem abscindan
& si hæc laniena manum mutilanc
absolvit, ad pedum digitos altera te
dit, totiésque unum detruncat, qu
ties consanguineus quispiam mor
tur) Hoc, inquam, ad vetulam palma
ri argumento usus aiebam: barbari
inhumani hactenus vixistis, ut ip
pedes vestri, manúsque mutilæ ape
tè loquuntur; nunc ego homines
civiles, humanos & Christianos vo
faciam. Deinde ad vetulam con
versus: dic mihi, sodes, filia, si mor
heri te è vivis extulisset, nunqui
æternis ignibus cruciandam in pro
fundum inferni deturbatam unà cun
Moreyrâ tuo hodierna dies in vanun
lugeret? Hæc & plura alia, ubi a
hos conjuges verba feci, & matren
vetulam, & Filium novâ mox veste
indui, herbam Paraquariæ, tabaccum
&

carnem ad ſaturitatem uſque eis
oni præcepi, ſimúlque domum
gnavi, in qua unà viverent, vi-
itque ad hunc usque diem Neo-
yti Chriſtiani. En! amice lector,
s modo animas lucrati ſumus,
nc denuo laxemus retia in captu-
n; quid ſi & alios in Sancti Petri
viculam, & Eccleſiæ gremium
mpellamus Chriſti pretioſo ſan-
ine redemptos piſciculos?

CAPUT IV.

*ltera Indæ Cujusdam Conver-
, & rarum pro fide amplectenda
in palude ſe abſcondentis
exemplum.*

ADamaverat Moreyræ noſtri fi-
lius Indam gentilem præ cæte-
s multis ſpecialiter dilectam, ſibíque
ddictam, & ut ille retulit, etiam pro-
gravidam. Ad hanc igitur cum
arijs munuſculis & crepundijs, ut
ius ad illam vetulam, ipſum nunc
naſium legatum miſi, qui officio
exa-

examussim optimè perfunctus, e
ocyùs ad me perducit, etiam fratr
puellæ venire paratum asserens,
modò ei in signum pacis parum h
bæ submitterem. Submisi herbam(
qua certè anguis non latebat)
illâ duas animas cepi, fratrem puc
& ejus uxorem, quæ ubi se solam
repente à viro derelictam sensera
ultrò eum insecuta post aliquot d
& ipsa ad Reductionem advenit, en
rans, quàm mirabiliter manus in
quentium gentilium quorundam
vaserit. Senseram, inquit, inter
me moveri ad fidem vestram ampl
ctendam, sed quomodo executio
mandarem desiderium propositú
que meum non videbam; instabat p
riculum à gentilibus quibusdam J
venibus, qui me amore deperiera
partim ut si me fugientem assequ
rentur, vel sagittis conficerent, v
captivam secum abductam, in o
nem libidinem projecti lenones o
nium me ludibrio exponerent; pa
tim etiam si ad tuam Reductione

pe

n ocyùs pertingerem, per immen-
n camporum illorum planitiem fa-
; necessariò perirem. Quid igitur
nsilij ? fugio intempesta nocte, &
;o solo freta me itineri committo.
n altera illuxerat dies, méque ex-
ι conspectum illorum & omne pe-
:ulum positam rata, inopinatò vi-
o à longe pernici cursuIndos quos-
m recto itinere & directo ad me
amite ferri, imò omni velociùs
ıro volare. Sagittas hi & arcus te-
:bant velut prædam venaturi, re-
:ra autem amasij hi mei erant. Cur-
bam ego, illi non segniùs mea pre-
ebant vestigia; illi tantò ardentiùs,
ıantò ego velociùs; mihi timor, il-
s amor addidit alas: nullus ampliùs
ihi effugiendi has Harpyas supere-
ıt locus, nec sylvarum patebant um-
ræ, quæ me tremulam exciperent,
ec montium latebræ, aut rupium
avernæ, quæ me desolatam conte-
erent, absconderéntque: sola quæ-
am lacuna seu palus mihi cænosa sua
peruit viscera, méque fugientem

ſuo lutoſo excepit ſinu, omni m
plumâ molliori, omníque tecto m
liori, quia ſecuriori. Ingreſſa igi
paludem collo tenus me immerſi,
erecta ſtans oculos identidem hi
inde circumvolvi anxia & tremula
fors me venatici illi canes perſen
cerent. Jámq; bis roſeis aurora polu
oſculando labris ſalutabat terræ gl
bum, tertiáque jam lux aderat, q
in prædictâ palude famelica & ſemi
va delitui. Deo itaque freta, cùm r
ſtrum nullum inſequentium me a
pliùs adverterem, è luto egreſſa, it
ſemel cæptum denuo proſequor,
paulatim oppido tuo appropinqua
metam deſideriorum, & finem vot
rum meorum me nunc attigiſſe ſp
ro, dum te præſentem, mi Pater, co
ſpicio, quem ſcio cordi ſibi habe
ſalutem meam. Hactenus bona i
animula, nondum licèt chriſtia
dogmate, ritibúsque initiata, à Di
na tamen Providentia mirabiliter
libertatem Filiorum Dei evocata,
prædeſtinata, quam poſtmodum
lut

ari ablutam undâ Mariam vocavi;
;nam planè hoc nomine, quæ tam
)riofo facinore, & viris ipfis invi-
ndo exemplo, vitam corporalem
palude,cænofo hoc ergaftulo,per-
um ire non dubitavit, ut fpiri-
lem in animâ per Fidem in Eccle-
meliorem inveniret refurrectio-
n.

Quis hîc infinitam Dei Providen-
m, fimul & Mifericordiam non pro-
s adoret? folutam, ac defperatam
ılò antè retuli miffionem illam
ıuam, & laboriofam R. Patris no-
i, piæ memoriæ, Antonij Böhm; &
:e! primitias laborum ejus P. An-
ıius Sepp, peccatorum maximus,
lligit, & primum quidem gentis
roicæ (Tfcharoicæ) Regulum, feu
rannum, infernalis genij fidum
)ut, miffionis irritæ, & caffæ uni-
n caufam, plurimorum infidelium
)nverfionis impedimentum, & re-
)ram Moreyram Sexagenariú, an-
fum fenem. Nonne hanc muta-
)nem dexteræ Excelfi verè dixeris?

cerneres namque prædictum sen
cum uxore ſua annosâ, non jam h
ribili ampliùs, & deformi Megæ
ſed modò placida, & amabili chriſ
nâ, unà cum filio ſuo, Filiiſque u
re, ac Mariâ illa ſuperiùs nomin
conjugéque ſuo templum noſtr
unà ſimul omnes quotidie ingre
cerneres modò roſario ex c
pendulo parvulos inter, & lacten
chriſtianæ doctrinæ lac ſugere;
xagenarium cum puerulis ſacro
Crucis ſigno præmunire, oratio
conſuetas addiſcere, perconta
Catechiſtæ reſpondere, dubia diſ
vere, Fidei Chriſtianæ articulos n
modò memoriter tenere, ſed &
miter credere. Et, ut breviter dica
hîc ipſe dein (ut iſte ſolennis act
majori cum pompa, & oſtentatio
ſpirituali, nec non & aliorum p
rium convertendorum ſpe fiere
Moreyra à R. P. Lauro Nunnez Pr
vinciali Paraquariæ Sacro Baptiſm
tis fonte ablutus eſt. Pro concl
ſione hujus materiæ non poſſum n
add

dere, mihi tunc maximo ſolatio,
iod ſequitur.

CAPUT V.

*. Antonius Sepp baptizat Ne-
tem famoſi illius Magi, & Reguli
Moreyræ, Ignatiúmque
nominat.*

Ntempeſtâ noctium unâ excitor à
parvulo meo Indo, ocyúsque ſur-
re juſſus, ad mulierem difficili la-
rantem partu vocor. Erat illa
à, quam ſuprà gravidam dixeram,
oreyræ filij uxorem. Hæc cum
imo partu ægerrimè luctata, & vix
ıctata, peperit puerulum, quem
Sacro Fonte ablutum Ignatium
cavi, glorioſiſſimo Sanctiſſimi Fun-
toris noſtri nomini debitas primi-
s, quas paulò antè effera, & infi-
lis, nunc velut in Regulo ſuo Mo-
rra Chriſtiana Yaroicæ Gentis na-
in hoc parvulo obtulit, cælóque
miſit, parentibus ſuis novas æter-
ſque Colonias fundaturo; vix

namque mundo natus, mox cælo r
nasci cæpit, feliciori sorte, dubia
per longiorem vitam forsitan redc
turus. Sed quem parvuli hujus, p
aquam in Spiritu Sancto renati, P
trinum fuisse divinabit curiosus l
ctor? Ipse noster Sexagenarius M
reyra Nepotulum suum è lustrali u
da susceperat, non sine lachrymi
cùm enim intempesta nocte res t
multuariè perageretur, & Patrinu
urgente necessitate, alius ad manu
haberi non posset, & creatura n
mundo, sed cælo matura, vix ins
ratum de cælo à Deo Spiritum, a
mam jam jam ageret, periculúmq
esset manifestissimum in mora, i
capularis senex, me cubiculum i
trante, infantem in ulnis suis tenui
quem nec ego tenerrimè lachrima
tem siccis oculis, Sacramentum Ba
tismi conferens, intueri potui, que
etiam inter mutuas lachrymas eg
& Patrinus in cælum mox transmi
mus, silentio magis, quàm calam
explicando solatio. Hoc solùm

lab

oriosa illa Yaroicæ Gentis missio-
, quam P. Antonius Böhm, nun-
ım satis memorandæ memoriæ,
ıriosè antea susceperat, perscribe-
& addere libet, plusquam decem
nilias ad Reductionem illam, San-
ırum trium Regum dictam, jam se-
aggregâsse, Fidémque Catholi-
n suscepisse; quod sperare me ju-
t, omnem paulatim gentem per
initam Dei Misericordiam ad Fi-
m Romanæ Ecclesiæ, ejúsque Ma-
rnum Gremium reductum iri; cùm
im plebs illa Moreyrâ velut Regu-
, & Tyranno suo destitutam se vi-
at; ex altera etiam parte agnoscat,
m sectæ suæ, & Idololatriæ nun-
ım remisisse, Fidem nostram am-
exum, imò, qui paulò antè ab ea-
ım omni studio & industria eam a-
erterat, nunc ad illam suscipien-
ım Evangelicum Præconem invi-
re, affulget spes, omnem hanc na-
onem, ut volucres errantes, atque
nc inde vagantes, felici aucupio,
ım fistula Evangelicæ Prædicatio-
 nis

nis dulcè canit, ad aream reliq
turmæ Christianæ brevi convola
ram. Nunc ab Anno 1693. ad a
num 1695. faciamus gradum, & b
ves Ephemerides construamus.

CAPUT VI.

*P. Antonius Sepp mittitur à R
ductione Sanctorum trium Reg
ad Reductionem, Nuestra Senno
de Fee dictam, jubetúrque à R. P
Provinciali Organum Euro-
pæo modo con-
ficere.*

OMnibus omnia fieri Aposto
cum virum necesse est, maxin
inter pauperculos hos Indos. Trib
ferme annis, ut dixi, Indis Yapeyr
nis excolendis in Reductione triu
Regum substiti, & inter alios lab
res non minor erat, variarum Red
ctionum Indos, quos Patres Missi
narij undique submiserant, omni g
nere musices instruere: hos Org
nu

n pulſare ; & Cytharam ; illos
ırba ludere & Chely; alios Cor-
ı inflare,& Tibias ; alios fiſtulas,&
ırinos, bellica Inſtrumenta,ſona-
; hos ſuavè Davidis Pſalterium
ɔbus bacillis decurrere levi bra-
o ; illos Quitarrâ ludere : ver-
; omni genere muſicalium inſtru-
ntorum eos non ſolùm inſtrue-
ſed ipſa quoque inſtrumenta ſin-
la de novo conficere neceſſe erat,
ecìpuè verò organum, ad cantan-
; in EccleſiaDei laudes,præ reliquis
mnibus maximè neceſſarium. Vi-
ns itaque R. P. Provincialis P.
urus Nunnez non tam penuriam,
àm miſeriam organorum, quibus
uperculi noſtri Indi hactenus uſi
ıt, in mandatis mihi dedit, ut Eu-
pæo modo unum conficerem, aut
nfici curarem, operíque faciendo
ıſterem ; quod cùm in Reductio-
: trium Regum ob defectum mate-
ılium exequi non poſſem, juſſit
e ad Reductionem, quam Nue-
ramSennoram de FeeHiſpanicè vo-

eamus, pergere, & in itinere per a
quot menſes in oppido Ytapua
cto ſubſiſtere, ubi nimirum P. Fra
ciſcus de Azebedo materialia pro c
gano conficiendo præparata, &
promptu jam habuerat. Obedie
tiæ igitur virtute magis, quàm pr
pria artis ſcientia nixus, aggredi
Pneumaticum opus, & cùm ſtanni,
plumbi copia, quam dictus P. de
zebedo præparaverat, ſolùm pro n
noribus fiſtulis conficiendis, & fo
mandis ſufficeret, fiſtulas, ſeu tub
grandes, quos Subbaſſum vocan
ex tabulis cedrinis benè, politéqu
levigatis, & probè dedolatis, fie
curavi, quæ officio ſuo ita ſunt ex
muſſim optimè perfunctæ, ut æs ſ
norum Anglicano fuſum ſtanno ju
rares, aure etiam acutiſſima, & ſole
tiſſima inter utramque minimè d
ſtinctura ſonum. Hoc inter alia no
ſolùm Indos, ſed & omnes, quotquo
advenerant, Patres Miſſionarios,
ipſum tunc præſentem R. Patrem
Provincialem P. Laurum Nunnez i

ad

niratìonem rapuit, quòd non tan-
n manibus, ſed etiam pedibus me
d tangere viderent; res neque ab
s unquam viſa, neque audita (nam
gana in Hiſpania non habent pe-
e, ut vocant, neque ſunt chori,
corneti tono accordata) Omnes
inde, ut dixi, in admirationem
uit nunquam hactenus audita ſo-
ra cedrus, quæ immortalitatem,
n tam ſibi propriam, quàm Facto-
ſui, in Templo Dei perpetuò de-
ntaret, ſeu veriùs reſonaret.

CAPUT VII.

æviſſima peſtis graſſatur in araquaria. P. Antonius inſervit peſte infectis in Reductione Nueſtra Sennora de Fee.

ORgano itaque ad mandatum R. P. Provincialis confecto, ad Re-
uctionem, Nueſtra Sennora de Fee
ctam, obedientia me ablegat. Eſt
ec Reductio omnium maxima, &

 popu-

populosissima, non ad fluvium Ur
guay, sed ad celebrem illum, & or
nium fluviorum facilè principem,P
rana sita, quem Indi maris parente
vocitant ob im̃ensam aquarum pr
fluviem , quam velut debitum m
gno solvit Oceano,pendítq; peren
fluxu tributum. Reductionem hai
P. Ferdinandus de Orga , Hispanu
octogenarius seniculus , tunc rex
rat ; modò autem, dum hæc scribo
morte pijssima defunctus. Quant
me gaudio bonus Pater exceperit
non facilè explicavero ; cùm enir
præ senio vix jam distinctè,& artict
latim ampliùs loqui posset, eò quò
anterioribus destitutus esset dent
bus, totum ferè pondus diei,& æstû
meis humeris incumbens, in me so
lum recidit: hinc ægros invisere, mo
ribundos ad piam luctam animare
parvulis & adultis panem spiritualem
frangere,doctrinam Christianam ex
plicare , conciones & exempla statu
tis diebus ad populum confertum
habere,& alia sexcenta seduli pastori

muni

nia obire. Et si unquam labo-
n fertilis annusfuit,hic certè 1695.
entem operarijs messem in horrea
ulit meritorum; pestis namque
vissima deReductione inReductio-
m ita grassabatur, ut paulatim to-
n pervaderet Paraquariam, & po-
simùmIndos nostros corriperet fa-
is lues. Traxerunt illam secum qui-
m,ex Hispanorum terris reduces;
iùs huiates Hispanos ag ressa est,
inde pedetentim Indos infecit, eò
vior Furia, quò promptiorem in
oc, quàm in illo reperiebat gras-
ndi materiam; cùm enim pauper-
ili nostri Indi nudipedes ad tegendũ
agis, quàm calefaciendum corpus
estitu utantur levissimo, tenuissi-
óque, Medicus autem non alius,
uàm sedula,& ingeniosa charitas no-
ra reperiatur, hinc fit, ut quælibet
nfirmitas eos brevissimo spatio ad
xtrema perducat. Mali hujus vis
n minoribus pustulis sese exercbat,
quales experiri, patíque solent infan-
tes in Europa, aut potiùs, quales ij,

qui calida febri laborant. Hæ pustu-
læ hîc in Paraquaria crudelissima pe-
stis sunt, quæ totum corpus ita inva-
dunt, ut nullum quasi membrum in-
tactum relinquant. omnium potiu
morborum congeriem, quàm simpl
cem pestem dixeris; primò namqu
guttur invadit, mox ventrem, & in
testina immensis ardoribus exurit, a
dein humidum radicale exsiccat, ci
borum nauseam, & stomachi debilita
tem causat; hinc sanguinis perpetuum
fluxum, & cum sanguine ipsorum
tandem intestinorum corruptionem,
& ejectionem procreat: nec ipsis e-
tiam oculis, auribúsque parcit; si-
quidem hos videndi, alios audiendi
facultate, usúque privat. Tolerabile
utcumque foret, si in adultos tantum-
modo furorem suum exerceret im-
manis lues; verùm ipsis etiam infan-
tibus, quibus natura in materno ute-
ro novem mensium spatio hospitij
legem sanxerat, invidebat, ante tem-
pus inhumaniter ejecto fætu. O quot
ego tunc parvulos æterna jam jam
nocte

ɔẞe premendos, luce æterna frui-
iros, mundo vix natos, cælo rena-
ɔs ſubmiſi? O quot, dum in terram
: utero miſelli caderent, animulam
x infuſam jam jam agentes, quanto-
us ſalutari tinctos lympha, æternæ
tæ reſtitui? vidiſſes ipſam ſæpiùs
atrem, infelicem filij obſtetricem
i: vidiſſes aliam cum prole luctan-
m, neſcius, quænam prior mortem
biret, Mater, quæ pareret, an proles
riendaMatrem infelix præiret: hæc
um, alia quatuor menſium fœtum,
ɔ alia etiam embrionem, & fru-
ım crudæ carnis enixa, vitam,
ıam proli pia Mater dare conaba-
r, ſibi ipſi ademit. in eandem dein
:obem ambæ injectæ: ſcrobem dixi,
gentem foveam, in quam cadave-
, mortuorum quotidie proijcie-
ıntur; ipſa enim mors veſpillonem
;erat, cùm deeſſent vivi, qui mor-
is ſepulchra aperirent. Felicem me
m arbitratus, quando ſaltem par-
ılos meos ſacriſtas, qui SS. Miſſæ
ıcrificio inſervire ſolebant, non u-

na eádemque omnes die, ſed ſucceſ
ſivè, & paulatim eos vis mali corri
piebat, ita ut, dum hic in morbum
incideret, alter jam de infirmitate ſu
reconvaleſcens ſurgeret, ſtánsque ad
Aram inſerviret. Hanc Deus piiſſi
mus miſericordiam ſuam etiam co
quis meis impendere voluit, ut, cùm
unus decumberet, alter jam in pede
erectus Lazarus mihi focum excita
ret, prandiúmque eſurienti pararet
ſi tamen prandere eſt, quem non ni
furtivè comedas bolum; cùm inte
gra propemodùm die pauperculis aſ
ſiſtendi, Sacramentáque adminiſtran
di neceſſitas, non niſi ad ſeram usqu
noctem Horas Canonicas recitand
facultatem daret. Nullus hìc Podali
rius, aut Machaon, nullus Galenus
qui potiones medicatas, catapotia
emplaſtra, aliáque medicamenta
tam ſimplicia, quàm compoſita, infir
mis porrigeret; ſolus ego omnium
Archiater, ſeu potiùs infirmarius, imò
omnibus omnia factus ſum; non e
nim Sacerdotem tantùm, qui animæ
ſec

l & Samaritanum illum Evangeli-
m, qui corporis vulnera alligaret,
geniosa charitas me esse tunc do-
it; quamprimum enim pestiferam
nc luem grassari per alias Redu-
ones inaudij, à decenni puero us-
ie ad senem omnibus venam quan-
cyùs aperiri volui, ut, si pestis cu-
spiam corpus invaderet, putrido
iùs & maligno evacuato sanguine,
irgatum, adeóque minùs aptum
periret domicilium, ubi sedem fi-
ret inhumanus inquilinus, illud
iilosophorum adagium pro Apho-
mo tenens: cessante causa cessat
fectus. At quæret hìc curiosus lec-
r: quis tot Indis utriusque sexûs
nam incidit, & Chyrurgum egit?
iis in tantâ ferri inopia tot lanceo-
s Patri Antonio subministravit?
audiat benevolus lector, & ali-
quantulum hilariter in si-
num rideat.

CATUT

CAPUT VIII.

Indi tempore Pestis sanguinem emittunt mirabili prorsus phlebotomia.

MUsici mei, & fabri ferrarij partim cultellis, & quibus culte deerat, partim clavis venas aperuêre seu potiùs cutem miserè terebrârunt nam quo pacto aliter fieri potuisset ut eodem, quo Taurum Indus sternit & excoriat, cultro, placidè brachium feriret, sanguinémque inde emitteret? ipsi musici primi erant, qui experimentum in se ipsis sumentes, hanc lanienam subiêre, uno alteri (charitatis, an tyrannidis dicam?) hoc beneficium exhibente. Cantores secuti sunt fabri ferrarij, & mox totus populus, quem ita disposui, ut intra triū dierum spatium absolutam videres tragædiam; omnes namque ad casæ suæ, seu cubiculi fores in plateam foras exire jusseram, ibíque in terra sedentes

ntes ictum exſpectare. Tum Chy-
gi mei (laniones potius, & quidem
e detractione, dixeris) non niſi
compita incedebant, & juxta fa-
lias in ordinem benè diſpoſitas,
chia jam denudata, extensáque, &
ictum excipiendum parata repe-
e, adeóque citiùs, quàm quis co-
aret, aliquot millenas phleboto-
as, ſeu potius barbaras lanienas ab-
vêre. Vidiſſes ipſa undique com-
a effuſo copioſo cruore tincta,
od horridum oculis, & crudele ſpe-
culum ex oculis lachrymas, & ex
rde ciebat ſuſpiria: petram certè,
l ſtipitem eſſe oportet, cujus ad tot
uperculorum extremam miſeriam
n frangeretur cor ſaxeum, & durius
ce pectus, ſi ad compaſſionis affectũ
n emolliretur. In hac tamen fera-
aniena (imitandum querulofis, &
licatulis Europæis exemplum) non
diebantur gemitus, non ſuſpiria,
n lamenta, omnibus crudelem fe-
ntis manum forti animo excipien-
us: debilior ſexus, ad fletum pro-
nior,

nior, ad querulas voces proclivior
ad ictum fortior ſtetit; nec mulier
nec virgo expalluit; ipſa ſibi brachi
denudatú aptans, & moras rumpen
ut citiùs feriret immanis culter, qu
vitam non abrumperet, ſed dare
Omnium igitur corporibus ſangu
nis evacuatione purgatis (hoc enir
primum fieri oportuit ob ingenten
quam Indi alere ſolent in ve
nis, ſanguinis copiam; eſt enim A
mericana gens iſta calidiſſimæ com
plexionis: furnos potiùs continu
ardentes, quàm temperati humori
homines crederes) Hac matura ſan
guinis emiſſione aliud inſuper, quo
intendebam, obtinui, non tam cor
porum, quàm animarum eorunden
emolumentum; nam, ubi peſtis eo
invaſerat, non ſtatim tanto eos im
petu eſt aggreſſa, ut non mihi ſpatii
relinqueret Eccleſiæ Sacramentis eo
maturè muniendi; per quam multis
utique aliàs absque ſacra Exhomolo
geſi morituris, Viaticóque ad mor
tis luctam feliciter obeundam caritu
ris

quis enim tot millium utriusque
ıs confeſſiones tam brevi tempo-
ſpatio excipiat, ſacram Synaxim
ertiat, Oleo ſancto inungat?
gnæ haud dubiè Miſericordiæ Di-
æ opus fuit, ita pauperculos hos
tifera lue caſtigare, ut ſimul eis
ıpus indulſerit, quo diluere per
ıitentiam delicta, vel ab eis abſol-
poſſent.

CAPUT IX.

oſpitalia eriguntur pro peſti-ra lue infectis utriusque ſexûs colligendis.

Ec illa ſola, quam de phlebotõia
dixi, induſtria ſuffectura fuiſſet,
ſine Sacramentis decederet quis-
m; verùm neceſſe pariter erat
ſpitalia erigere, omnésque infir-
os utriusque Sexûs in ea recollige-
, præſentésque continuò habere;
m enim Paraquarienſes noſtri nul-
n omnino providentiam habeant,
nec

nec ſui curam, ita,ut dum ſani, inc
lumes, & robuſti ſunt, ſingulis di
bus eos Pater Miſſionarius alere, v
ctum, & veſtitum præbere debea
quantò magis, dum morbo affect
curam ſui prorſus neglexêre? nece
ſſarium omnino fuit, ne fame citiù
quàm peſte quisquam interiret, i
firmos in hoſpitalia dividere, & r
colligere, ſicque faciliùs Sacramen
adminiſtrare, & debile corpus ſtat
tis horis modico cibo refocillare. Se
quæ hæc domus, bone lector, qu
tot infirmos excipiat? non alia
temporis anguſtiæ (urgebat enir
mali vis) ædificare ſinebant, quàr
quæ tegulis imbricibus, & laterc
lis coquendis inſervire ſolet: in has
gitur omnes infirmos collegi, diſtir
ctis à viris mulieribus, ipſis etiam fa
tu gravidis à cæteris ſeparatis, quibu
infirmarios duos aſſignavi, qui ſol
parturientibus aſſiſterent, Baptizan
di formulâ benè priùs inſtructos, ut
ante tempus vis morbi immaturun
fœtum eijceret, Indus infantem inte
rin

ablueret, quousque eum iterum
conditione baptizarem. Dixi: ſub
ıditione; quia ita nos facere man-
ıt Epiſcopi, & Superiores noſtri,
quòd fidere Indis in re tanti mo-
nti, in hujus ſcilicet adminiſtratio-
Sacramenti, neutiquam poſſimus,
incredibilem illorum ruditatem,
n rebus præſertim ſpiritualibus ig-
rantiam, vel omittendo debitam
mam, vel non præmittendo in-
ıtionem, vel denique utrumque
ertendo. Quamprimum igitur
iſpiam peſte ſe afflatum ſenſerat,
prædicta hoſpitalia eum portari
ſi. Singulis dein diebus unum-
emque illorum aliquoties viſitans,
um potúmque in moderata quan-
áte, ſervata certa diætâ, ei porri-
bam: ſi opus erat confeſſione,
m excepi, brevitérque ad charam
tientiam, Magni Jobi filiam, non
quo animo ferendam animavi.
ite decimam diei horam Miſſam
dixi, exſtructo ibidem Altari ex-
mporaneo, & tumultuario qui-
dem

dem, ſed tamen valde decenti, &
voto, magno utique infirmor
ſolatio, & commodo. Si
communicandi erant, poſt Sacr
eis Viaticum adminiſtrabam, O
eos ſacro inungens. Lectus in
morum iſtorum non mollis culcit
non anſerinis plumis molliter ref
tum ſtratum, & ſtragulum; non ſ
cus, arborum folijs, aut palea inf
tus; ſed piſcatorum rete, in aëre
duobus arborum truncis pend
lum. Hiſpanus hoc genus retiu
Amacas vocat, Indus verò Quih
Quilibet æger, ſive vir, ſive fæmin
imò pueri, & puellæ pro ſtatura,
proportione corporis ſui in ejusm
di retibus dormiunt; ſæpeſæpius
tiam tres parvuli unum occupant, p
dibus invicem oppoſitis in oblo
gum; quin etiam viribus integri,
incolumes ejusmodi retibus utu
tur; ipsíque Patres Miſſionarij, du
iter faciunt, in ſarcinis ſuis ſecum d
portant, aiúntque dulcem ſe in i
ſomnum capere, & veriſimiliter om
nes

s, qui, ſemel aſſueti, hoc ſe ſe po-
ndi modo uſi fuerint. ego nondum
pertus ſum barbarum hoc dormi-
di genus: nempe etiam dura tel-
pro molli culcitra tibi ſervit, cùm
importunus Morpheus premit, &
ıpertas tibi hoſpitium parat. Di-
ſitis ergo eo ordine viris in domo
ı, & alia in domo fæminis, omni-
ıque exhomologeſi jam expiatis,
xima mihi cura fuit, debita medi-
nenta, quæ Religioſa potiùs in-
ſtria, & paupertas, quàm Galeni
excogitaverat, pauperculis ſub-
niſtrare.

CAPUT X.

'edicamenta à P. *Antonio in-
nis adhibita, non ex Galeni A-
horiſmis excerpta, ſed Religio-
ſa induſtria excogi-
tata.*

[felix Paraquaria! nec nomen qui-
lem Galeni, aut Hippocratis tibi
hacte-

hactenus innotuit, neque ſpes aff
get, ut, qui in Europa abundan
Medici, mare Atlanticum, magnúı
que Oceanum tranſmeent, paup
culos hos Indos aliquando adjutu
ſola Dei Providentia, infinitáque
jusMiſericordia infirmis noſtrisCh
ſtianis, imò & nobis Patribus Miſſi
narijs medicamina parat; omni pro
ſus Medicorum auxilio deſtituti ſ
mus; barbaro Indo fidas neceſſe e
brachium, ut venam non tam ap
riat, quàm crudeliter ferro rimetu
cornigerum taurum, vel vacca
ſternere doctus eſt, non autẽ ſangu
nem ſubtiliter elicere debili Religi
ſo. Et quæ curioſus Lector divin
bit me adhibuiſſe medicamenta
quas potiones? quæ Alexipharmac
Imprimis quidem omnium in h
peſte remedium optimum erat ade
celebrata diæta, verùm noſtris v
raciſſimis Indis hactenus prorſus i
cognita; ad hanc proinde obſerva
dam dabatur cuilibet ad prandium
& cænam media libra carnis bubu

I

ené coctæ cum ſuo juſculo; & lo-
panis parum farinæ tritici Indici
ürckenmehl) triticum enim Eu-
æum, quod aliàs in maxima hîc
ndantia creſcere ſolebat, hoc ipſo
no milleſimo ſexcenteſimo nona-
mo quinto peſte etiam infectum
& vix non etiam ipſis Patribus
ſionariis panis quotidianus de-
. Ad ſecundam horam pome-
nam juſſi eis dari hauſtum, aquâ,
nij ſucco, & melle confectum, ad
gerandos internos calores, qui e-
inteſtina adurebant; cum enim
, ut dixi, calidiſſimæ ſint Com-
ionis, & velut injectis vivis car-
bus intus continuò ardentes fur-
nc labra eorum exſiccata, hiulca
a, & lingua diſciſſa internos in-
bant æſtus, quibus nonnihil mo-
ndis, ſi non penitus extinguendis
frigida, limonij ſucco, & melle
nixta efficaciſſimum, & ferè uni-
remedium fuerunt. Qui ocu-
borabant (nam hos quoque pe-
ſſlavit) Sacchari candidi pulve-

rem inſperſi, præſentiſſimum oc
collyrium : cúmque me advent
perſentiſcerent, omnes ſeſe in l
gam cæcutientes poſuêre feriem
lo, qui me comitari ſolebat, ir
mario eorum palpebras paululum
movente, quò expeditiùs prædict
pulverem oculis inſpergere poſſ
nam tanta oculis laborantium mu
tudo erat, ut hi ſoli non modi
diei partem mihi ſurripuiſſent,
expeditior manus deproperare
ſet præſens remedium : jam huc
iſte, jam illuc alius vocaverat;
dò animæ ſuæ medicinam ùnus,
dò corporis ſublevamen implor
alter. Sed & auribus medicinam
hibere neceſſe erat; plurimos n
que non tantùm in potentia vi
ſed & auditiva afflixit peſtis, ita
dem, ut ſi qui hanc ſuperâſſet, v
riam quaſi jam certus cum trium
caneret, & pro leſſo lugubri læ
pæan intonaret, utpote qui ultin
morbi aſſultum feliciter eluſiſſet
medium autem ad manum non

ud, quàm parum aceti, quod bom-
ce madefacta auribus instillavi;
od profuisse eventus docuit. Hæc,
similia quidem remedia, quantum
ssibile erat, infirmis meis applicui,
ilominus tamen furiosa lues plu-
, quàm mille ex hoc solo oppido
mortuorũ cumulum,& tumulum
emisit, promovente, & strenuè o-
ram suam navante Libitina, ma-
em utique stragem editura, nisi
gna Misericordiarum Mater, Oe-
gana Virgo, etiam pauperculos
s inter Indos auxiliatricem sese ex-
uisset; illius enim statuam cum
liquijs, seu frustillo miraculosæ
tuæ, qua Reverendissimi DD. Ca-
nici Oetinga Veteri ex tertia Pro-
ione ad Indos me euntem donâ-
it, in Altari decenter ornato col-
atam, cultui publico exposui ho-
randam,& invocandam, non tàm
Infirmorum speciale solatium,
àm manifestum auxilium. placet
dò calamũ ad hujus beneficia bre-
er describenda, & enarranda con-

vertere, ut Oetinganæ Virginis d
voti Clientes Europæi cognoſcar
Marianos favores ex fæcundiſſi
Bavaria velut ex fonte per maria i
menſa in ultimam Paraquariam n
tenui alveo defluxiſſe.

CAPUT XI.

Oettingana Virgo per immen maria in Paraquariam venit, ſu que Marianos favores paupercu lis Indis exhibere incipit.

QUæ per tot marium, fluminu
terrarúmque pericula com
individua ſalvum, & incolumem
in Paraquariam deduxit, hæc eade
Miſericordiarum Mater in ſua O
tingana ſtatua, & effigie, rudi li
ſcalpro exciſa, ab Indis devotè cul
& invocata, à primo ſtatim in has t
ras ingreſſu beneficam ſe ſe, & auxil
tricem exhibuit. Breviter tantùm,
obiter perſtringere libet benefi
quædam, cùm longum eorum tex

Catalogum temporis non ſinant
guſtiæ.

Erat inter alios peſte afflatos infir-
rius quidam, Franciſcus nomine
qualibet Reductione conſtituun-
ſex, vel octo Indi provectiori æ-
e, quos infirmarios Cruſuyas vo-
Indus, propter Crucem, quam
r modum baculi geſtant in mani-
s, dum per plateas incedunt, &
trem Miſſionarium comitantur:
tinctivum ab alijs Indis hoc genus
ucum in manus ejus damus, nós-
e ipſi, quotieſcunque vel doctri-
m ſacram in templo explicamus,
l infirmos viſitamus, ejusmodi
ucem, velut baculum quendam
ſtoralem, gerimus, hócque ſignum
utis ante cubiculi fores erigimus)
at, inquam, infirmarius quidam,
anciſcus nomine, quem mali vis a-
ò inceſſerat, ut præter pellem, & oſ-
haberet in corpore nihil reſidui,
réque illud patientis Huſſitæ ſibi
entidem occinere poſſet: ſolum
ihi ſupereſt ſepulchrum. Ergo

propediem animam acturus, ad vocatum me ita alloquitur: rogo te Pater, per quidquid possum, ut afferas ad me statuam illam miraculosam, quam ad nos pauperculos per tot maria, & terrarum spatia attulisti; hæc sola spei anchora, & vitæ meæ fiducia. Non potui pijs infirmi precibus non annuere: allatam proinde statuam ei osculandam porrexi: mox ille in dulcissimas consolationis lachrymas diffluere, in Mariana suspiria linguam solvere, ejus auxilium junctis manibus implorare, ocyúsque sentire; nam deperditæ paulatim ad officium suum redire vires, caro iterum vegeta firmiùs pelli, & ossibus conglutinari, ipse peste liber in pedes se se erigere, & assiduum Magnæ Oettinganæ Matris Encomiasten agere cæpit.

Inda quædam, Musici Uxor, quatuor quidem prolium fæcunda parens, at infelix mater, non tam propria, quàm filiorum miseriâ (nam simul omnes dira lues invaserat) cùm

spe

omnis reparandæ ſanitatis jam
ollâſſet, à me in ſpem, præter ſpem
ɔis erecta eſt, ut in Magnam Mi-
cordiarum Matrem ſpem, &
ciam ſuam collocaret, pérq; mo-
n voti aliquid eidem promitteret
qui, vel quinquies corollam ora-
ne decurreret, aut certè totidem
ſæ ſacrificijs ſe interfuturam pro-
teret &c. tum illa: quæ me face-
naſiſti, Pater, perlibenter execu-
ım me ſpondeo, & in ſignum pro-
ſionis hoc illi monile ſupplex of-
ɔ: hæc dicens, ſolvit è collo pen-
um, quibusdam adulterinis, ut
ant, perlis, ſeu margaritis exor-
um monile, Indo omni longè
tioſius, & charius auro. Totus hic
ıliebris faſtus vitreus theſaurus
ıperculæ erat, cum quo unà & cor
ım Beatiſſimæ Virgini donare vo-
t, ut nimirum ubi theſaurus, ibi
cor ſuum eſſet: visáque eſt Beni-
iſſima Mater gratum habere, ſibi-
e cordi eſſe exile munus, pro quo
iſtinam, tam Matri, quàm quadru-

plici proli sanitatem à sævissima pe
liberatis rependit.

Alius, cùm nescio quibus infern
libus furijs, spectrísque exagitatu
jámque ad extrema deductus, in
sperationis barathrum præceps rui
rus videretur, ego verò ad totius
tæ anteactæ confessionem rite in
tuendam animarem, brevibúsque
terrogatorijs, ab ineunte ætate co
missa investigando scelera, juvare
ecce! velut è gravi sopore, seu
riùs lethargo, excitatus exclama
Non vides, Pater, nigerrimum pr
sentem hîc stare equum? procul d
bio ad me abducendum huc ven
cui ego: Fili mi, atri genij hic equ
est, nisi seriam quamprimum ag
pænitentiam mox in æternos hi
abstrahere carceres idcirco paratu
convertere igitur, convertere Jer
salem ad Dominum Deum tuum,
magnam Misericordiæ Matrem in
plora, & anteactæ vitæ tuæ gener
confessione elue peccata, sordésqu
mentis, & quod forsitan sacrilego t

i silentio, ulcus animæ aperi. mi
er, subjunxit miser, audi enormia
icta mea, & noli terreri: tum pec-
a sua ingenti cum dolore expiat,
ıptóque SS. Evcharistiæ Sacra-
nto, Oleo etiam sacro inunctus,
ı defungitur.

Hæc, & similia quàm plurima lon-
m foret attexere, quæ, cùm in
ropa sint quasi quotidiana, singil-
m ea perscribere & ego supersе-
, plura in germanica mea rela-
ne fusiùs descripturus. Hoc unum
riæ Oettinganæ Cultoribus sola-
sit, non deesse etiam in Paraqua-
, qui eidem devoti genua curvent,
sariorum corollas nectant, pro
ui simplicitate, & simplici tenui-
e sua votiva appendant munera,
nque in suis necessitatibus implo-
nt, in morbis invocent, quin etiam
petendam pluviam processiones
tituant, statuam illius in campos,
agros exportent, ad implorandam
getibus benedictionem, & averten-
m ab eis siderum malignam influ-

entiam. Et certè Anno 1698. tri
cum, quod ubique jam atra lues
fecerat (peſtis enim non ſolùm h
mines, ſed ipſum etiam triticum
vaſerat, res hactenus inaudita,
quidem, ut longè ſæviùs in ho
quàm in homines ipſos fureret;
his enim poſt duos, vel tres men
ab invaſione ſua quievit; tritic
verò jam per ſex continuos, & in
gros annos, & hoc eodem, quo h
ſcribo, milleſimo ſeptingenteſimo
nitus deſtruxit, ita, ut boni Pat
Miſſionarij gratias Deo agant, qu
ſaltem pro hoſtijs ad Sacroſanctu
Miſſæ Sacrificium peragendum n
ceſſarijs benignè providerit. Fam
interim tritico Turcico compeſc
aſueſcunt, ſeptem, ut olim, ſterili
tis annis elapſis, alios ſeptem fert
tatis ſucceſſuros ſperantes) triticu
inquam, quod ubique jam atra lu
infecerat, florentem ſpicam, ne
in granum coaleſceret, exurente n
ligno, & arvis infeſto quodam ſider
magna ex parte perditum iverat: c

e

ſolemnem Proceſſionem inſti-
ipsóſque lactentes parvulos unà
ſtatua mea B. V. Oetinganæ in
pos, peſte jam afflatos, longo
ne educo, conſueta agrorum,
egetum benedictione à me qui-
peracta, ſed veriùs ipſa Magna
ingana Matre è ſacro ſuo ſacello
Bavariam, & immenſa huc us-
maria benedictionem ſuam piiſ-
è, & miſericorditer impertiente,
ut poſtmodum notabilem tritici
nſuram non tantùm in horrea
a nova inferre, ſed inſuper alijs Pa-
bus Miſſionarijs liberaliter ſuccur-
e potuerim.
Hæc breviter ſufficiant de pauculis
is laboribus, in prædicta Reductio-
de Nueſtra Sennora de Fee inter
liferos exantlatis; lues enim illa
ieſta omnes ferè Indorum Reduc-
nes pervaſerat, immani ubique e-
a ſtrage, quam formidabilis Co-
eta, menſe Octobri hîc primò à me
ſus, fortaſſe præſagiebat, funeſtæ
ntagionis, & ſecuturæ mortis in-
x, & bajulus. C 6 CA-

CAPUT XII.

P. Antonius inservit secundò [...] ste infectis in Reductione S. Ignatij

UBi crudelis hæc furia, pestis [...] cet, in supradicto oppido, N[...] stra Sennora de Fee dicto, diu m[...] tùmque grassata est, in Reduction[...] S. Ignatij, duabus ferè Leucis à n[...] distitam, virulentum etiam int[...] pedem, funestæ mortis vestigia p[...] se relinquens. Duo Patres Missio[...] rij huic tunc populo præerant, [...] Christophorus Sanchez, & P. H[...] ricus Cordule, Hispanus ille, hic B[...] mus, qui zelosissimi licèt, & am[...] viribus integri, & robusti, impares [...] men tot, ac tantis laboribus, me[...] messem suam vocatum voluerun[...] Ergo in Reductione, & colonia m[...] omnibus rite, benéque dispositis, o[...] nibus etiam incolis priùs Sacrame[...] tis omnibus probè munitis, Charit[...] benè ordinata exigere videbatur,

t Fratres meos, tot laboribus impa-
es, adjuvarem, ne fortè ob penuriam
acerdotum infirmi quidam ſine Sa-
ramentis decederent; ubi enim ma-
vis ſemel invaleſcebat, trecenti, &
uadringenti, ſimul & ſemel infirmi
ecumbebant, quibus confeſſionem
rolongare, erat æternam mortem
ccelerare.

Ubi ergo ad populum S. Ignatij
erveni, velut Angelum Raphaëlem
iquem, Tobiæ comitem, & Medi-
um, me ſuſcepêre: ego verò pri-
nam omnium curam injeci, ut duo
uamprimum, vel tria hoſpitalia eri-
erentur, eo ferè modo, quo in Re-
uctione Foyenſi erecta dixi. Divi-
s proinde hoſpitalibus, ego unius
uram ſuſcepi, & quidem mulierum,
uibus, qua potui induſtria, & labo-
oſa adſtiti ſolertia, valetudine ſem-
er firma, & viribus per Dei gratiam
emper integris, imò adauctis. Non
ic repeto labores, ſollicitudines, &
nduſtrias, utpote ſuperioribus com-
nunes; non medicinas, pauperculis

adhibitas, & alia Chriſtianæ pietatis, charitatíſque officia, quæ tam calamitoſa expetebant tempora; hæc enim Europæo lectori cogitanda relinquo potius, quàm ea calamo depingo; nam quis eſt, qui neſciat quæ, & quanta tempore peſtis ſufferenda occurrant vigili Paſtori, & animarum ſedulo curatori? quod haud dubiè infinitæ Dei Miſericordiæ adſcribendum. Et quis demum eſt ut ita dicam, Religioſus Hercules qui tot exantlandis laboribus humeros, lumbóſque pares habeat, niſi Divinus ille Atlas manum ſupponat: præſertim cùm pauperculi noſtri Indi in ejusmodi afflictis caſibus, & repentinis morbis, animis omnino concidant, impotes ſui, nec ſe vel gubernare, regere, vel adjuvare valentes. Solus Pater Miſſionarius iis eſſe debet Pater, & Mater, coquus, & diſpenſator, Sacerdos, & ædituus, Medicus, & Veſpillo, ita ut non tantùm in ſpiritualibus, quod utique omnes Europæi animarum Paſtores

Parochi faciunt, verùm etiam in
nporalibus eorum administrato-
, tanquam filiorum veri Paren-
,esse debeamus; si enim ego (v. g.)
curam novæ Reductionis S. Joa.
ptistæ Superiores commiserant,
ingentos parvulos utriusque sexûs
gulis annis non vestio, nudi ince-
nt: si boves aratores non eis in
mus consigno, non arabunt, nec
minabunt; imò quidam, quod semi-
runt, non colligent, nisi flagello
ginti quatuor ictuum adacti: adeó-
e, ut dixi, verè laboriosum est In-
rum nostrorum regimen: quod
curatiùs in litteris ad amicos exa-
is indicavi, in quibus tamen pluri-
a non annotavi, ob exiguam, quam
nc novellus Missionarius habebam,
rum cognitionem: nunc autem, si
omnia solummodo, quæ mihi,
am minimè cogitanti, occurrunt,
rscribere luberet, charta, & dies
ficerent, in prægrande redigenda
lumen.

Antequam ab infausto hoc anno

1695.

1695. ad alium faciamus gradum(i
faufto dixi anno; non folùm ob
viffimam, quæ Indos invaferat, lue
fed etiam ob immaturam R. Pat
Ant. Böhm mortem) antequam
infaufto, inquam, hoc anno difced
ad fequentem gradum facturus,
bet priùs breviter referre meu
quoque, qui me corripuerat, mo
bum, ad extrema fine dubio ded
cendum, nifi infinita Dei Mifericc
dia me, peccatorum maximum,
majores, & diuturniores refervatu
labores voluiffet.

CAPUT XIII.

Ægrotat P. Antonius Sepp,
ad mutandum aërem mittitur
flumine Parana ad flumen Uru-
guay, ubi mox reconvalefcens
priftinam fanitatem
recuperat.

FEliciter quidem, ut fuprà mem
ni, tot, ac tantis laboribus int
utriusque populi pefte infectos fu
d

unctus, non afflante me pestifero
lo, utpote omni peste pestilentio-
n, peccatorum maximum: verùm
illa sævire inter Indos desiit, & e-
, cogitans paululum à laboribus
pirare, sensi vires deficere, stoma-
nausea laborans, adeò, ut omnem
nitus cibum fastidirem, ægerrimé-
e jusculum appeterem. Medicus,
mali radicem inquireret, & in-
garet, non aderat, nec alia mihi
dicina ad manum, quàm chara
ientia erat, & Dei infinita Miseri-
dia, quæ aëris mutationem mihi
suasit; cùm enim ex una parte
pus, nimijs oppressum laboribus,
tùm non oneri succumberet, & ex
era ipsum Clima, cui subjecta erat
ductio, siccissimum, & calidissi-
m, ipséque æstivus sol capita plu-
iùm urendo tantùm non exure-
, unicum remedium futurum ra-
sum, si Clima huic oppositum in-
bitarem, & à flumine Parana ad
vium Uruguay me converterem,
us Climatis benignitatem jam an-
tea

tea in prima mea Sanctorum triu
Regum Reductione per trienniu
fueram expertus. Scripsi proin
R. P Superiori, rémque totam sa
ctæ commisi obedientiæ, cujus dir
ctione jussus sum stationem mea
deserere, & quantocyùs ad fluviu
Uruguay pergere, quod quidem
animi mei sententia, non aute
octogenarij Senis, Patris mei, & n
sine dolore pauperculorum meoru
factum. Plorabat bonus seniculu
se tam bono, ut aiebat, spcio, &
perario indefesso tam subitò destitu
lachrimabantur Indi, se Patre priv
ri, ipsíque maximè pauperculi l
mentabantur discessum meum. eg
interim inexorabilis, spicula mort
hoc modo eluctatus, adverso flum
ne ad Reductionem, S. Caroli d
ctam, perveni, in qua per aliqu
dies subsistens, funeralia amantissin
mei Patris Antonij Böhm, in hoc ip
oppido defuncti, persolvi, sepulchru
ejus plurimis, & dulcissimis, amar
tamen lachrymis, & compassion

pe

mixtis rigando osculis veneratus:
x ad oppidum S. Francisci Xave-
ad fluvium Uruguay situm, me
tuli. Sicut oppidum Sanctorum
m Regum est omnium primum
ripam prædicti fluminis, ita op-
m S. Franc. Xaverij est ultimum
ejusdem fluvij ripam situm, ubi
am ita in gyrum circumfluit al-
s, ut amænissimam constituat
nsulam, in qua frigidiores venti
nones meos, totúmque denique
ous ita refrigerârunt, refocillâ-
que, ut paucos intra dies omnis
i vis penitus fuerit absterſa, fra-
que in integrum redierint vires.
ic ab ægrotis ad sanos, à defun-
ad vivos stylum vertamus, & ca-
mum; plures namque me ma-
nent labores.

§

CAPUT

CAPUT XIV.

Quomodo P. Antonius Sepp numerosum Populum S. Michaë dividendum, & ad novam Re ctionem S. Joannis Baptistæ fundandam missus fuerit?

ANno 1697. ad Reductionem Michaëlis mittor, omniumRe ctionum maximam, eam ipsam Co niam, in qua noster P. Anton Böhm tribus priùs annis linguam dorum didicit, & plurimùm ill excoluit, ingentibus semper labo bus perfunctus. Ad hanc ubi p veni, pijs Patris Antonij mei vestig insistens, sermonibus ad Popul habendis, confessionibus excipie dis, cæterísque Sacramentis admi strandis pro more intentus, jube à R.P.Provinciali, P. Simone deLe appellato, ingentem hancReduct nem dividere, ob multitudiné Pop hujus, cujus capiendi aliàs non sa

amp

ola, ſed anguſta nimis, erat Ec-
ia. Arduum ſanè hoc mihi ne-
ium erat, probè gnaro, quot
ntíque labores in ejusmodi novis
oniarum fundationibus exant-
li forent. Non jam antiquas Ro-
orum Colonias ex Tito Livio
olo; tunc enim cum hominibus
one præditis agebatur res; ſed
dò cum Indis, omni politia, pru-
tia, & rerum agendarum peritia
itutis mihi agendum. Cogitet
evol9 Lector, ſi ſibi diceretur: Eja,
ice, divide oppidum, in quo ſex
narum millia numerantur, & me-
n hujus numeri partem duc in
pum aliquem raſum, ubi nihil
itus reperiatur, præter fundum
æ; ubi ſegetes nullæ, nulla domus
urrat; ſed ſola iners gleba, om-
x parte inculta tellus ſeſe offerat.
quiſnam animus eſſet, piè Lector,
æc? Hæc, & infinita alia incomo-
me manebant, ſed non abſterre-
t, animante, & confortante for-
rachio Omnipotentes Dei. Non
alia

alia mihi, & Genti meæ, quàm o
Abrahæ, omnium credentium Pa
dictum credebam: Exi de cognati
tua, & vade in terram, quam m
ſtravero tibi.

Igitur R. P. Provincialis, ut di
habito cum ſuis Patribus conſilia
maturo conſilio, ita decrevit,
Principaliores Indorum convo
rem, quos Caziques vocant (dat
hic titulus primogenito Famili
præ cæteris nobiliori, & antiqui
éſtque Cazique ſecundum Leges
ſpanorum idem, ac Marchio, Do
nus mancipiorum, ſeu vaſallor
quorum unus 30. alius 50. imò qu
doque 100. & ultra numerat, eóſ
habet dominio abſoluto.) convo
tis igitur Principalioribus Ind
mentem R. P. Provincialis aper
nimirum dividendum eſſe oppid
ob multitudinem incolarum, q
jam nec Eccleſia caperet; nec duo
tres in Doctrina Chriſtiana benè
ſtruere, longè minùs ſingulos;
politicè, commodéque gubern

pliùs possent ; præterea campos
inos pro agris excolendis jam jam
icere, ob longum annorum, con-
uúmque rerum usum steriles; imò
n magna etiam ex parte à formi-
omnia devastantibus occupatos,
ipiendis seminibus minimè am-
ùs aptos &c. adeóque migrent à
s tabernaculis, & tentorijs, & si
os charos habeant, eos Dei amo-
relinquant, cùm & ego Patriam,
rentes meos, Fratres, Sorores, &
ros, ejus amore reliquerim. Ma-
um hæc, præsertim ultima verba,
eorum animis motum excitârunt,
consensum obtinuerunt. Addidi
inde: Filij mei, macti animis estò-
; hanc vestram transmigrationem
n alius Pater Missionarius suscipiet,
àm is ipse, quem hactenus tanto-
re amâstis, Pater vester Antonius.
uid ad hæc pauperculi nudipedes
di? tantum ponderis in animis au-
entium brevis hæc quidem, sed ef-
ax allocutio habuit, ut, quem de-
erabam, facilè obtinuerim effectū
out capite sequenti videbimus.

CAPUT XV.

Viginti, & unus Cazique,
Indi Principaliores, sese Patr
Antonio aggregant.

UBi mentem R. P. Provinci
Indis meis aperui, interpreté
que verborum illius, tunc præsen
egi, continuò viginti, & unus C
zique cum septingentis, & quinq
ginta Familijs suis sese mihi agg
gârunt, in hæc verba R. P. Prov
cialem allocuti: *pay guacu, a*
yebete yebi yebi oro eniche angan
be. Pater magne, (ita R. Patr
Provincialem Indi vocare solent
gratias tibi iteratas referimus,
quòd ad nostrum oppidum veni
& divertere apud nos minimè ren
ris. quod de ejus divisione addidis
hoc ipsum est, quod desideramu
quod verò de Patre Antonio, f
turo nostro Patre, dictum est,
lus ille est, in quem spes omn
nostras collocamus, quem tantop

mavimus, ipsíque lactentes par-
nostri, dum *pay Anto, pay Anto,*
)utiunt, & balbutiendo incla-
nt, testantur, quo in eum amore
ntur. jube proin, quod voluisti,
que, quod jussisti. R. Pater Pro-
:ialis, ubi bono eos animo esse
t, suúmque favorem, & auxilium
promisit, vale omnibus dicto, di-
sit. Mox, ut dixi, viginti, & u-
Cazique cum septingentis quin-
ginta Familijs mihi adhæsêre,
solatione pleni, cùm præ gaudio
tinere se vix possent: cogitatúm-
statim est, quinam Patres ad ex-
'andam novam terram pro Co-
a eò ducenda itineri sese accin-
: deberent.

CAPUT XVI.

'r ad explorandam terram
pro nova Colonia fundanda.

)Ecima tertia die Septembris An-
ni 1697. ego cum duobus Patri-
vicinæ Reductionis, quæ est S.
D Lauren-

Laurentij , ad explorandas te
profecti ſumus; útque animo co
ptum opus majori Indorum ſola
imò & pompâ auſpicarer , hun
modum iter aggreſſus ſum. Om
equis benè compoſitis inſide
proceſſimus;PrincipalioresCazi
ibant cum faſcibus , & Capitane
quem Hiſpani *Corregidorem*
cant, bacillo , ſeu virgâ, quod ſu
mi Judicis eſt inſigne,erat inſtruc
concrepantibus tubis, tympanis
biiſque. Et primò quidem Or
talem plagam versùs , ubi lineâ r
proceſſimus, varij, lætiſſimíque c
pi ſe nobis in conſpectum dede
hinc vallibus depreſſæ, illinc colli
erectæ terræ , quas garrulæ undæ
ter lapillos deſpumantes iras ſuas
in rivulos diviſæ, diſtinguebant,&
varios Mæandros ſub arborum
petuò vireſcentium umbra plac
murmure laſſum, æſtivíſque ſoli
aduſtum viatorem non modicè
creabant.

Poſtquam ergo integro die ita

r

mus, tandem ſub veſperum ſeſe
is aperuit terra, ſuaviter, & pau-
n in clivum tumida, & ad radi-
n colliculis, nemoribúsque amæ-
imis cincta, quæ lignis, non mo-
ad focum excitandum, & culinæ
rendum, ſed & ad Indorum do-
s, Eccleſiam, & meam habitatio-
n ædificandam abundabant: quod
que primum eſſe oportuit, prout
m omnibus Europæis noſtris, qui
equam terram aliquam inhabita-
nciperent, Coloniáſque ſuas Ro-
ni ducerent, benè priùs omnia
lorata habebant; nimirum ſitum
; ſi paluſtris, arenoſus &c. quibus
tis ſubjectus? num montibus, ac
noribus cinctus? num rivulis, &
minibus amænis irriguus? præte-
aquarum, ac fontium copiam,
britatem, claritatem; petrarum,
apium findendarum copiam, vel
piam; inſuper glebæ, & cretæ pro
uendis tegulis, & laterculis qua-
em, & ſexcenta alia, quæ ad fun-
dum incolis pagum, vel oppidum

 maxi-

maximè ſunt neceſſaria, accur
obſervabant. Itaque omnibus
ſupponendis ſuppoſitis requiſitis c
rerum, & Naturæ Auctor Deus ab
dantiſſimè terram hanc inſtruxe
unanimi Patrum, & Indorum c
ſenſu decrevi huc novam Colon
transferre, & oppidi fundament
cere.

CAPUT XVII.

Vexillum S. Crucis in ipſa Exaltationis ſuæ, ubi nova Colo fundanda erat, erigitur, quod nes Indi, in genua provoluti, rant. Decantatur Te Deum Laudamus.

POſitis igitur noſtris tabernac ea nocte ad collis prædicti dem, ubi deinde pomarium m plantavi, ſubſtitimus. Manè a tum ſolis clivum aſcendimus, ib Crucis ſalutiferæ vexillum, in ſig poſſeſſionis terræ illius, erexi

ſine omine (non hîc, pie lector,
uli quondam illius augures ex-
es, infauſtos vultures, volucrés-
ferales.) ná ipſa anniverſaria dies
irrebat, qua ſancta Mater Eccle-
xaltationem S. Crucis annua ce-
itate veneratur, & recolit, deci-
quarta dies Septembris Anni
7. Feſto igitur Exaltationis S. Cru-
go quoque Crucem, velut pri-
m, & angularem lapidem, pro
oppido poſui, quam erectam
x omnes Indi, in terram proni,
ravêre; ac dein Hymnus Ambro-
ius: Te Deum laudamus &c. in-
tubas, & tympana à Muſicis, quos
hunc finem mecum adduxeram,
antatus eſt, mox Sacrum Lignum
amplexati, & deoſculati ſumus,
vinæ Majeſtati pro collatis, ut par
, donis gratias agentes. Ante-
am hinc abſcedam, non poſſum
n meminiſſe Casûs cujusdam, in
ò Divina Bonitas, & Providen-
circa nos eluxit; hac enim nocte
eravit Patrem quendam ab ingen-

ti colubro, qui ſub ejus lecto ir
gnitus delituit, albeſcente autem
ex hoſpitio, quod ſibi virulentus
ſpes paraverat, prorepſit, calidius
ſpitium ſolaris radij beneficio qu
turus: at ab Indis, utpote qui non
januam, ſed aliunde intrabat, ut
& latro, comprehenſus, mactatu
occiſus eſt.

CAPUT XVIII

P. Antonius Sepp *ad aran*
novas terras, ſylváſque cædena
Indos inſtruit.

POſtquam igitur locum futi
Coloniæ, ejúſque grandia cc
moda benè explorata, & perſpe
haberem, ad Reductionem S. Mich
lis denuo ſum reverſus, omnibus
dis, parvulis, ac ſenibus terram à
repertam, in quam Divina Bonit
velut in terram promiſſionis, eo
ducere decreviſſet, declarans; ſin
manum operi admovi hâc, qua
cam, formâ. Quemlibet Cazique cu
ſibi ſubjectis Indis boves aratores j

abere paratos, nec non aſciam, &
ıeum capitatum, ſeu ſecurim: bo-
quidem, ad ſulcandos, & arandos
npos; cuneos verò, & ſecures, ad-
ıa cædenda, & findenda.
lic non poſſum non denuo memi-
è voracitatis Indorum meorum,
benevolus, & curioſus lector ri-
ıt, vel potius mecum ijsdem non-
il indignetur. procuramus, quan-
ı fieri poteſt, ut quilibet Indus u-
n, vel duo juga boum ad aran-
n habeat; cùm enim tot vacca-
n millibus abundemus, facilè eſt
libet Indo unum, duo, tria, vel
ım quatuor omnino juga boum
nanus conſignare, ut tanto faci-
; agros ſuos colat, quod tempore
emis circa Feſtum S. Joannis Bapti-
fieri ſolet; in America enim vi-
ima quarta dies Junij, quæ eſt
ıctiſſimi Præcurſoris Chriſti, cor-
pondet vigeſimæ quintæ Decem-
s, quæ eſt Nativitatis Domini dies:
m, inquam, voraciſſimus Indus
rum ſuum, veriùs dicam agellum
 ſuum

suum, arando absolvit; & utinam solveret! cùm ecce! jam lassus nus sodes, & laboris ulterioris tæsus, bonum suum aratorem ctat, cultro conficit, & dissecat, nimè sollicitus de anno proximè cuturo, & bove ad arandum den necessario: hinc summopere, & ximè invigilandum mihi est, ne ves suos mactent; & si quis violen manus bobus suis injecerit, & ctator eorum repertus fuerit, bulo subijciatur neruo, viginti q tuor ictuum inflictâ pœnâ, necesse exequente Capitaneo (*Corregia re*) cùm itaque numerum bo meorum inire vellem, ad minimu 2000. boum me inventurum rati ecce tibi! ægrè vix, ac ne vix quid 300. juga reperio. O ingluviem! Voracitatem inauditam! Europæ Virtutê Temperantiæ magis calle tibus, incredibilis est, non verò tri Antonio, qui quotidianam, ma festam, ocularem, & palmarem h rum helluonum habet experie

tia

n. Et quid de aratro? quid de
o actum? ignis ambo combussit,
consumpsit, mediante quo ipsum
vem aratorem assavit vorax Ame-
inus cum sua conjuge, virum im-
rè adjuvante. Quis non obstu-
cat, rideat, vel potius non indi-
turChristiano barbaro? paucis ab-
c diebus delatus est mihi Indus,
od bovem aratorem proximi sui
ascuis violenter abactum come-
it, meliùs dixero, devoraverit:
co prædonem, & increpo: quare
ximo tuo tam grave damnum in-
re non erubuisti, mactando ejus
mal? tum ille: *cheruba yquira-
no anemombota hece.* Pater,
ia bos valde pinguis erat, eum de-
ravi, & desiderium meum ope-
complevi. *proficiat, proficiat.*
oin 300. paria, seu juga boum
sulcandas, aperiendásque novas
ras mecum adduxi: & quod ma-
mihi necessarium fuerat, erant
iæ, seu secures supradictæ, sed pro
ptingentis quinquaginta famulis

vix centum aſcias numeravi, ob
gentem, & inexplicabilem ferri n
dum tunc reperti inopiam, ita, ut
tiſſimus, & Nobilis quis habitus
cui noverca Natura ſecurim, ve
ſciam non negavit. profectò gr
de patrimonium! Verum enim v
hæc mea tunc miſeria, & pauper
fuit; ſed modò, Deo ſint laudes i
nitæ, jam artem, & modum fe
& calybis eliciendi, & eliquandi
leo, &, ut infrà dicam, jam non
digeo hiſpanico ferro; cùm ipſe
tram ferri, & calybis in mea juri
ctione, & oppidi vicinia repereri
furnos eliquandi causâ erexeri
utrumque genus metalli, quam
labore inexplicabili, Divina ad
vante Manu, ex prædicta pe
elicuerim, de quo paulò fuſiùs in
Opus igitur aggredimur, ſylváſc
ſecuri ſternimus; ligno enim o
erat, non tantùm ad domos Indor
conſtruendas, & fabricandas, ſed
tiam ad agros intra limites, & cer
fines coarctandos, & coërcend
n

m, licèt infinitis, & pulcherrimis
undet campis America, gens ta-
n ista ob sibi innatam desidiam,
inámque negligentiam, quasi
nia legumina sua non in planitie
ræ, sed intra colles, & sylvas semi-
e consuevit; cùm enim à Creatio-
Mundi, succedentibus sibi tempo-
us, tot arborum folia, quæ cade-
, nulla impellente vi, suapte na-
a de truncis quotannis solent,
ram illam perpetuâ gaudentem
ibrâ contegant, & cooperiant,
óque pinguissimam, & fertilissi-
m reddant; hinc marcida, & pu-
la fit, ut aratro nullo indigeat;
ùm necesse est igni succendere;
n, cùm arbores, & virgulta, quæ in
raquaria sunt spississima, cæsa fue-
t, & benè sicca aridáque, tum
em eis subijciunt Indi, inque ci-
res redigunt, in quos deinde varia
rgunt semina; quod iterum incre-
ile videbitur Europæo, sed horrea
a, tritico Indico, seu turcico
ürcken-Koren) refertissima veri-
D 6 tati

tati adſtipulantur. Et quomodò f
minant? dicam, certo, & quotidi
no experimento: quilibet puerulu
vel puella obvium lignum, vel fr
ſtillum arundinis tenens in manibu
excitat, parúmque effodit cinere
quantum medius digitus foram
formare, & ſignare poteſt: in hoc tri
vel quatuor grana tritici Indici, ſ
turcici, vel etiam piſa, aut fabas pro
cit; mox pede, non manu (hæc ſ
pina, & ſumma Indi eſt pigritia) pr
jecta, & commiſſa terræ grana cin
re contegit, ceu fimo; mox quart
vel quinto deinde die, ubi ſerotinu
aut matutinus Cæli ros campos hu
mectâvit, intumeſcit granum, eme
git, excreſcit, germinat, ſuóqu
tempore multiplices fructus proge
minat, & progignit, quos utiqu
tanta Paraquarienſis agricolæ deſid
non merebatur. hæc tamen, qua
modò deſcripſi, terræ fertilitas, cù
non ubique reperiatur, tot millibu
commodè alendis neutiquam ſuff
ceret, niſi & hominum & jument

ru

ı aſſiduus labor accederet. Et
de raro ſeminandi modo attigiſ-
fficiat.

CAPUT XIX.

' inter Indos rixæ orirentur, ribuit eis P. Antonius ſylvas, & terras, quibus conſueta Ecclesiæ benedictione agrorum benedicit.

Bi ad ſitum futuri Oppidi per-
ventum, omnium primus labor
t, ad vitanda odia & rixas, ne ſicut
n inter paſtores Abraham, &
:h, ita barbaros hos Indos inter
:entur diſſidia, cuique Cazique,
Familiæ diſtribuere congruen-
, juxta proportionem, & nume-
ı animarum, latifundia, terras,
ntes, & ſylvas pro paſcuis anima-
n, &c. ſic ergo benè numeroſam
m multitudinem ſum affatus: Fi-
mei, chara Capita! quam pul-
um oculis, aſpectúque delectabi-

 lem,

ſem, & amænum pro Oppido ve
ædificando ſitum elegerim, ſa
cernitis, ſi nihil non cernitis; in
vo, quem ipſa Natura protubera
jucundiſſimo vos poſui, omnibu
qualiter ventis pervio. Fontes
ejus radicem, velut in altero Par
ſo, quatuor vobis aperuit optin
Deus, non tam hominibus, qu
pecoribus apprime ſalutares, qui l
pidiſſimas emanant aquas jugit
neque exſiccari etiam ad æſtivos
nuarij calores credatis, cùm font
& ſcaturigines earum inter per
tuas arborum virentium umbras
tum ſuum trahant, ipsæque ſolid
mæ petræ perennibus deſtillent
das lachrimis, quæ paulatim in ri
los, & flumina decurrunt: & hæc q
dem flumina piſcibus vos ſuſtenta
rivuli verò corpora veſtra, c
Canicula capita adurit, lavant (
dus, cùm calidiſſimæ ſit naturæ
complexionis, continuò ſe lavare
let; imò ad nimiam ingeſtam ver
carnem digerendam nullum p
ſt

ntius habet remedium, quàm ut
tatim in aquam mittat, sicque bo-
n aratorem per antiperiſtaſin con-
quat vorax Paraquarius) quod ad
ntes, & nemora attinet, quæ
na ad focum, fovendósque ſenes,
parvulos conferant, ſunt hæc in-
ta hactenus: varijs abundant, ſyl-
tribus licèt, fructibus, ad eden-
m tamen dulcibus. Sed neque a-
ulas, quæ mel ad menſam, & ce-
n pro Sacrificio Miſſæ adhiben-
m conficiunt, deeſſe voluit pro-
lus Deus: ipſi etiam veſtris oculis
liſtis heri, cùm primum pedem his
mpis, ſylvis, & vallibus intulimus,
ot cervos, & hinnulos è ſuis dume-
, & latebris exitaverimus, ſecurè
ieſcentes, qui ad noſtrum inex-
ctatum adventum, pernici curſu
è denuo in alia remotiora latibula,
virgulta ſubduxerunt. Hæc &
urima alia commoda me move-
nt, hanc, & non aliam terram pro
olonia veſtra ædificanda eligere.
icum jam vos rogo, Filij mei, ut
ter-

terram hanc pacificè possideatis,
que sint rixæ inter pastores vestr
& vos metipsos, quam ego modò
numero cujusque Familiæ vobis
vidam, & decernam.

Vix hæc locutus eram, mox c
cti applaudere meis dictis, & ann
rè cæperunt ad singula. tunc
pariter distribuere cæpi singulis
milijs terras, & montes, nemor
virgulta, flumina & rivos. uni C
que ad Ortum, alteri ad Occas
solis: huic Meridiem versùs, illi
Septentrionem respicit, lineam du
funiculum hæreditatis: mox C
cem erigi jussi pro termino; vel c
liculum, aut nemus, vel denique r
aliquem assignavi, ultra quem pro
dere grande nefas foret. Quant
autem terræ cuilibet me assign
benevolus lector autumabit Fa
liæ? Credo, quòd nec Patriarcha
braham, nec Loth tantum spatij
sederint. solummodo campus
ve pascua, ubi quinquaginta vac
rum millia hodie pascunt (tot v

hodie, dum hæc ſcribo, muſicus
ꝫs, & procurator numeravit, ſo-
in paſcuis oppidi mei, non com-
atis vitulis, qui hoc anno nati
; cùm quælibet vaccarum ſingu-
nnis parere ſoleat) ſolùm, in-
m, hic campus, ſeu paſcua iti-
e quatuor dierum, plusquam qua-
ginta milliaribus Germanicis in
gitudinem porrectis, extendun-
; cinguntur, & aluntur flumini-
Oeno, & Atheſi majoribus; op-
o gramine, quô vix fertiliſſimi
uetiæ montes abundant, hi campi
petuò virent; cùm enim in Para-
ria non albeſcant incognitæ ni-
, quæ herbas adurant, ignis ad-
etur, qui ſingulis annis vetus, &
idum gramen exurat, inque fa-
am, & cineres redigat, qui dein-
e (ſalvis auribus) ſtercorum lo-
quibus campi noſtri pingueſcunt:
x deinde pullulant nova grami-
pecoribus in tenerrimum alimen-
n, paſtúmque optatum ceſſura;
paſtores mei vaccarum, boúm-
que

que greges ; hîc etiam lanigeras
cudes, equorum etiam, mulorúm
pascunt turmas : verbo ; nec pr
gris suis montes & nemora, nec
pascendis pecoribus campos de
illis sum passus ; quos ubi sing
Cazique, seu Familijs assignavi pc
dendos, Crucem statim erigi jussi
terminis , ac finibus agrorum s
rum, quibus ego, antequã aratro
sulcarent, semináque eis concre
rent, consueta agrorum benedict
ne sum benè precatus , dæmo
bus, qui tanto tempore, tótque
culis ob Infidelitatem & Genti
mum istorum , quieti has terras
loca incolebant , exesse jussis , n
absque ingenti Indorum solatio,
ex ipsis ollarum testaceis fragmen
quæ varijs in locis sulcando terra
sylvásque cædendo effoderant, ha
obscurè cognoscere poterant m
rum , & infelicem primorum Par
tum suorum statum, & quàm in
Gentilismo has inter sylvas, best
rúmque latibula ærumnis plen
du

‹erint vitam : ipſi verò in Genti-
n Auorum ſuorum terras Chri-
ni ſucceſſiſſent, & ubi impoſtores,
ērnales Fauni, per tot annorum
riades oracula fundebant, ex ar-
um vetuſtate, & ſenio exeſarum
ncis, velut cathedris quibusdam,
eculam dementantes, nunc glo-
ùm Crucis Vexillum Patres So-
atis Jeſu erexiſſent.

CAPUT XX.

li novas ſuas terras arare ſerere incipiunt, Goſſipiúmque (Baumwoll) *plantant.*

Ntequam diviſionem Populi, &
maximè mulierum, ac parvulo-
n tranſmigrationem auſpicarer,
ceſſarium omnino duxi priùs cul-
ire terras, ut & victus non deeſſet,
veſtitus; quomodo enim tan-
n hominum multitudinem in pe-
rinas terras ablegarem, ſi eam fa-
s, & nuditas non tam premeret,
um reipſa conficeret? Diſtributis
igitur,

igitur, ut dixi, terris, quilibet Ca
que cùm ſubditis ſuis eas colere
pit, arare, & ſerere; & quidem
veſtitu omnium primò & maxi
neceſſario goſſipium plantare
juſſi. terram illam, in qua plan
ſolet, vocat Indus *Mandiyuti.*
ſcere ſolet hoc genus plantarum
pioſiſſimè in Paraquaria. ſemen
lius eſt nigrum, & piſarum magni
dinem vix excedit. antequam te
mandetur, muſici mei, utpote
Indis omnium ſagaciſſimi, priùs
longos funes extendunt, & a
transversâ lineâ ponunt, ac dein,
ambo funes ſeſe contingunt & an
lum ſecando formant, ibi poni
granum goſſipij, sicque pulcherri
longiſſimóque, ceu vites, ordine
ſcit, non in arborem trunco ſu
bam, & proceram, ſed in dumum
milem, buxo aliquantulum al
rem; hinc miror, cur Germanus g
ſipium vocet Baumwol cùm
in arboribus, ut dixi, ſed in virgu
modicis creſcat. primo planta

anno jam fert fructum; ſingulis
que annis inſtar vitis putatione
get, aliàs in ſylvam degeneratu-
; florem protrudit & protuberat
ſe Decembri & Januario, tulipæ
æ ſimillimũ, qui exareſcens tertio
m die decidit, eíque ſuccedit no-
quidam, *Hiſpanicè el Capulle*, in
paulatim goſſipium in niveos
cos coaleſcit, ſemen ſuum lani-
bombycis inſtar involuens, nuci
abſimile, quæ dehiſcens detegit
a nucleos globum lanæ inculca-
; quod ubi ad Februarij æſtivos
s maturuit, nodum ſuum rum-
maximéque niveus partus pro-
, séque colligentis puellæ ma-
blandè inſinuat, & committit.
llarum hic labor eſt, quas tur-
im, ubi goſſipij colligendi tem-
advenit, in campos, velut in vi-
s noſtras, exire jubeo, quæ dein
æ hilares, & gaudio plenæ laborẽ
rediuntur, utpote in cujus pre-
n laboris eis togula goſſipina
it, pro qua poſtmodum ea-
rum

rum matres fila ducunt, & tand
textor pannos conficit. hujus
sipij solummodo pro Communi
oppidi mei plantari jussi plusq
centum millia plantarum, sex ped
spatio cuilibet in quadrum affi
to , ut eo meliùs venti perm
re,& virgulta perflare possent. ex
Arithmeticus lector facilè com
tum inire poterit longitudinis, &
titudinis campi illius, in quo g
pium memoratum plantari cur
verùm non mea hæc tantumm
industria erat, sed & quilibet In
suum sibi proprium agrum arare
reréque cæpit ; suóque tempor
tria centenariorum ponderum
lia, drey tausend Centner Ba
woll/ & quando fertilis annus v
tur, etiam ad sex millia collig
quot annis solemus, quæ in u
redacta texendo, aliquando vigi
aliquando etiam plura ulna
millia ejusmodi gossipinæ telæ c
ficiunt. cannabis in Paraquar
nondum allata est; linum Hispan
t

ǝrunt Patres ; ſeminatum creſcit
epente,non minùs ac in Flandria,
ſuperiore Germania ; verùm no-
e Indæ, ſicut viris ſuis in ingluvie,
voracitate non inferiores, ita in
idia æquales,illud operari nequa-
um volunt, primíque Patres Miſ-
narij nihil non tentârunt, ut mu-
es in colo rotata fila ducerent ex
, ſed fruſtra, ſicque ab opere de-
entes,goſſipina eas fila ducere do-
re; nimius enim labor mulieribus
aquarienſibus videbatur, linum
is aquâ macerare, carminare, ſtu-
ijs malleis contundere, frangibu-
onterere, dein arefacere,& tor-
, & neſcio quæ alia, antequam
extrinam veniat; neceſſaria qui-
n omnia iſta, verùm fœminis his
nium laborioſa, imò impoſſibilia
ebantur. quare omnis Indorum
itus ex goſſipio conficitur. ſed
his ſatis, in gratiam mulierum,fila
colo ducentium, nec non Netri-
n Europæarum. Nunc ab agris,
ampis ad Lares,domóſque rever-
tamur.

tamur. Sed quid domum appe
quatuor fulcris impositam pale
verum etiam Pauperculo meo J
lo vile præsepium palatium fuit.

CAPUT XXI.

Extruuntur interea opere multuario ex stramine Patris I sionarij domus, Sacellum, In dorúmque taberna- cula.

QUæret hic curiosus Lector, in domo, quo in Collegio Residentia interea P. Antonius h taverit? non in alio certè, quàm in Bethlemitico illo stabulo re natusHomo-Deus olim habitavi palea tectum erat, ex palea quo parietes, ex palea itidem porta, tis & pluvijs pervia omnia. m ca fenestra aperta, qua solis radi gentem consolarentur. hoc m tuguriolum, seu domuncula pro fectorio mihi serviebat, & dorm

, imò & gallinario, in quo 4. gal-
s, quæ ova excluderent, & pul-
multiplicarent, ad honeſtè, & ho-
ificè excipiendum Patrem Miſ-
arium hoſpitem, inquilinos ha-
ipséque curam illarum geſſi, gal-
nterea foris ſupra tectum ſtrami-
m quartam noctis Vigiliam, &
ſcentem Auroram exclamante,
tatoríſque fideliſſimi, imò & ho-
gij munus examuſſim exequen-
Huic paleatæ caſulæ adjunxi al-
m pro ſocio meo, quem pau-
òſt venturum ſperaveram. De-
batur hic propter renovationem
orum, quam pro more Societa-
oſtræ, qui gradum ſuum non-
accepêre, confirmare, & con-
ri debent. Hæc inter taberna-
noſtra Sacellum conſtruxi me-
, ex ſtramine pariter, & arundi-
s intertextis. Altare, ut vo-
, portatile cum calice, cæteró-
Sacerdotali apparatu ex Redu-
ne S. Michaëlis mecum attuli, in
ſingulis diebus Sacroſanctum

Missæ Sacrificium Deo obtuli,
bus parvulis Indis superpellice
dutis ministrantibus. Diebus
minicis tintinnabulo convocat
populus, cui capiendo cùm pa
esset Sacellum, foris sub aperto
bant aëre omnes, doctrinam fa
excepturi, hinc mulieribus
puellis, illinc Viris cum pueris i
series distinctis, & super virid
gramina consìdentibus. Sacell
rietes quibusdam imaginibus
navi, non Apellis cujusdam
niosa manu, & artificioso pen
depictis, sed rudi opere adumb
devotam magis paupertatem,
artem referentibus. In medi
bellam erexi, in qua futuri o
Patronus gloriosissimus Christi
cursor Joannes Baptista depict
stendebatur, Christum in J
danis flumine baptizantis
formam referens.

CAP

CAPUT XXII.

[Ce]lebratur Natalis Domini [d]ies, & præsepe extruitur. Indi [...]mirè afficiuntur Parvulo JESU.

[O]Pportuno sanè tempore hæc co-lonia fieri cœpta est, ipso nimi-[ru]m Nativitatis die, ut nempe pau-[pe]rculus Jesus non tam in corde no-[str]o, quàm in straminea casa conti-[nu]ò nasci videretur; quod Sacrosan-[ct]um Mysterium ut etiam oculis spe-[cta]ndum proponeretur, supra altare [pr]æsepiolum quoddam extruxi, vile [ma]gis, quàm splendidum, quod [n]ihilominus pauperculi Indi in-[ta]nti cum solatio spectantes, mira [de]votione colebant, ad quam ut eos [ma]gis excitarem, & allicerem, ma-[...]los Salios, qui ad Citharæ sonum [Par]vulum Jesum exhilararent, ani-[ma]réntque gratiosè exhibui. His [per]actis, parvuli musici cantum Ge-[...]icum, & pastoralem Indica sua

 lingua

lingua decantârunt, Angelis inter
Jesulum in cunis ad indormiendu
hinc inde agitantibus. Quæ omn
uti dixi, tenerrimam in Indorum
nimis devotionem excitârunt, ad
ut tantum ceræ, & mellis ex mon
bus mihi attulerint, quantum su
cit ad candelarum totius anni usi
pro Sacrificio quotidie celebrand

CAPUT XXIII.

*Exoriuntur novæ quædam d
ficultates; sed Divina auxilia
te Gratia superantur.*

UT primæ horum Indorum c
versiones semper passæ fuer
difficultates, ita etiam earum pro
gationes non modicas sentiunt
versitates, humani generis hoste
que sese acriter opponente. Ja
ut dixi, sedem firmaveram in
quem superiùs descripsi, collicu
ad novum oppidum fundandum
pacissimo; jámque maximam ag
rum partem arando, triticum I
C

n, aliáque legumina terræ com-
ſeram, & immenſum illum goſſi-
campum plantaveram; cùm ec-
jubeor ſtationem hanc meam de-
ere, aliámque citra grandem flu-
m, Yui appellatum, inquirere, lon-
ſque ab antiquo oppido novam
ductionem fundare. Ratio, & cau-
otiſſima erat nimia utriusque po-
i vicinitas, & conſequenter fur-
um utrinque emergentium
aſio, quæ ſine dubio evitan-
erat, ſi ultra prædictum flumen
vam Coloniam ducerem; ad ſpe-
m ſanè validum, & robuſtum, ve-
n plurima mala ſecum advehens
umentum.

Sciat benevolus lector, Luſitanos,
raſilia degentes, olim pauperculos
s Indos bello aggreſſos eſſe, capti-
que in Braſiliam abduxiſſe. plus-
m centum hominum millia e-
t; qui cùm continuis laboribus
ſaccharo conficiendo (hæc illo-
n vindemia eſt) premerentur,
latim ita conſumpti ſunt, ut ad

 hunc

hunc usque diem, quo hæc scrib
vix ullum ampliùs nostratem Indu
in Brasilia reperias. & licèt barb
ri Brasiles omnes illos Indos parti
à se devoratos, partim ærumnis,
laboribus fractos, & confectos ami
rint, spem tamen novos alios adi
scendi non amisêre; hinc adhuc i
dies Indis nostris timendus est host
nullatenus igitur conveniebat nova
Coloniam ab antiqua longiùs sepa
re, & semovere, ut in subitanea qu
dam invasione Christiani Indi se
citiùs adunare, mutuò adjuvare,
ma capessere, & inopinatum jugu
suis imminentem hostem quamp
mum repellere, & à finibus suis lo
giùs arcere possent. nihil dicam de
lia palmari ratione, quòd nempe su
cessu temporis aliæ, atque aliæ Co
niæ ad fluvium illum deducendæ
stent, futurúmque sit, ut terræ, ca
pique deficiant, nisi velis ad ipsu
Oceanum, & infidæ Brasiliæ oras
que pauperculos hos Indos able
re exules, quod utique Christian
hu

ıc novellum gregem perdere fo-
& non conſervare,& augere. præ-
ːa non modicum erat periculum,
benevoli aliàs Indi, & patien-
reſilirent, animíſque paulatim à
alienatis,in transverſum acti,obe-
ıtiam, filialémque amorem, quo
plurimùm hucusque proſeque-
ıtur, negarent, patientiâ læsâ in
ɔrem mutatâ. ut rem acu tan-
n, nunquid non cordolium ſit,
agros, ſuo jam ſudore rigatos,
tro ſubjectos, & jamjam vireſcen-
, centuplúmque fructum promit-
tes inopinatò relinquere, inte-
que incertam, & peregrinam ter-
ı inquirere? cui non etiam Euro-
ɔ ruſtico perarduum hoc accide-
? quantò magis pauperculo Indo?
ı dicam tam ſalubres ſubitò fon-
, nemora, ſylváſque, lignis, feris-
: animalibus refertiſſimas deſere-
ıc amæniſſima paſcua ad pedem,&
lices prædicti collis, aliáque innu-
ra commoda, ad quæ Urbis, aut

Oppidi. Conditor attendat nece[…]
eſt, inopinatò relinquere. Hæc, i[…]
quam, certè deſerere, & futu[…]
primùm, eáque incerta inquire[…]
neutiquam facile erat. Ad h[…]
non omnes illud Chriſti Dom[…]
capiunt: *Qui reliquerit domu[…]*
vel fratres, aut ſorores, propt[…]
nomen meum &c. novellæ h[…]
Chriſtianorum genti, ſi Decalog[…]
obſervare tam difficile, cur, qu[…]
ſo, Conſilia Evangelica ut amp[…]
ctatur, perſuadere velis? illa pr[…]
præcepta adimpleant adlabora, […]
hæc dein exequentur, ſi Superis p[…]
cet. ſatis arduum profectò illis e[…]
ab antiqua tam amata ſibi ſtatio[…]
avelli, domósque, & agros ſuos […]
ſerere; num etiam ab amicis, & c[…]
ris parentibus eos ſeparando am[…]
dare cogitabis? ſentiunt plùs qu[…]
mediocriter etiam ſeminudi hi I[…]
à Laribus ſuis arceri. Hæc tibi […]
argumento, quòd hi ipſi mei op[…]
dani, cùm olim primam ſui opp[…]
tranſmigrationē facere juberent[…]

minùs idoneum, & ſalubrem loci
ım, aëris intemperiem, aquarum
ıbrium penuriam, ubi poſtea, ob
tum Portugenſium Braſilorum
nnihil reſpirantes, ſe ſe recollege-
ıt, tam ægrè, & difficulter avelli
tuerint, ut, ferreis compedibus in-
tis, nonniſi vi abducendi fuerint,
ò ipſum eorum Templum igni
nburendum; quia Altaria, Tem-
columnas, & poſtes ambobus
ıchijs amplectebantur; præſertim
nineus ſexus, laxatis, & per hume-
; indecorè defluentibus capillis,
er amaras lachrymas ſe ſe humi
ſternebat, ibi potiùs inediâ mo-
urus, quàm illinc avellendus, ob-
nato pertinaci animo: quod ta-
n neutiquam in hac mea oppidi
ıtatione factum; nam alacri om-
s animo, ingentique perfuſi gau-
vix diem præſtolari poterant,
igrationi deſtinatum, quo me Pa-
rem oviculæ ſequerentur, quo-
ınque tandem ducturum. nunc
ıtem, uti dixi, relictis omnibus in-
 certas

certas rimari, perſcrutarique terr
profugis difficile nimis; & ad ta
diſſita, & remota longiſſimè paſc
oves errantes deducere idem pro
ctò futurum erat, ac in itinere
perdere, & occidere. Has, aliásq
rationes ubi Indorum nomine R.
Provinciali, Patri Simoni de Lec
perſcripſi, eos in ſemel cæpta prir
ſua ſtatione perſiſtere juſſit, prom
tens, ſe fautorem, & protectorem e
rum perpetuò futurum, imò ma
daturum, ut quantocyus omnes
liæ Reductiones eis auxilio ſint, pa
tim adjutrices manus porrigendo
novo exſtruendo oppido, partim b
ves ſubminiſtrando, qui cæſa in mo
tibus ligna pro futuro Templo a
vehant. atque etiam effectui datur
quod verbis promiſſum, idque no
ſine manifeſto Divinæ Provi-
dentiæ auxilio, uti mox
patebit.

CAPU

CAPUT XXIV.

iæ Reductiones concurrunt, - ſuppetias ad novam Coloniam fundandam ferunt.

IBi rumor per reliquas Reductiones vulgaverat, novum oppin fundandum, omnes animo, huróque uno ad me adjuvandum volârunt. Indi Reductionis San-:Mariæ venêre quinquaginta, cum itum bobus aratoribus. ex Reduone Beatorum Martyrum Japoıſium triginta, cum centum itidem bus. Reductio antiqua mea, SS. tri-Regum dicta, centum equos ad ım pro eleemoſina mihi ſubmiſit. triticum Indicũ, ſeu turcicum ad ninandum; alia ciceres, & fabas; verò alias ſeminum, leguminúme ſpecies ſubminiſtravit, ita, ut Inmei jam vix ſe ipſos caperent præ atio, videntes, tam promptis amis reliquarum Reductionum In-s advolare, tanta liberalitate ſub-

 veni-

venire, ſuppetias ferre &c. hinc f
ctum, ut plurimùm animati, nov
ardoribus novam Coloniam exſtru
re ſint aggreſſi. omnium prim
quidem ad ſylvas, & ligna cæden
partem Indorum emiſi; alios ad te
ram aratro ſubigendam, & aperien
dam; hos verò ad ſepes conſtrue
das, quibus animalia ab agris arce
tur; alios item ad ligna jam cæſa,
inter denſas arborum umbras putre
cerent, è ſylvis extrahenda & con
portanda. Jam immenſa arboru
ſeges, ſecuri, & aſcia dejecta, humi pr
cubuit; jam immortalis Cedrus p
aſſeribus findendis aſciæ ceſſit, ut
Dei Vivi Templo, gloriſiori rediviv
triumpho, aſſurgeret; jam tigna p
tecto cæſa ex ſylvis extracta. vid
res hinc quinquaginta, illinc ali
quinquaginta boves immane pr
ceriſſimæ Cedri robur longiſſim
tractu, pulcherrimóque ordine a
ſonum tympani, Indorúmque barb
ros clamores oppido invehere. m
manè diluculo, ubi ſomnum ocul
excuſſ

:cussit rutilans Aurora, videres im-
ensum arboris truncum humi pro-
ımbere, mordacis serræ dentes e-
dere , imò asciæ ictum ridere.
bi igitur omnium lignorum gene-
sunt allata, ad oppidi Ideam for-
andam manum apposui.

CAPUT XXV.

hnographia, seu Idea futuri Oppidi.

Rgo tantæ molis opus, novam
Coloniam fundare, & condere
gressus, imprimis quidem, ne tur-
errore, qui in Oppidorum, Urbi-
nque nimiùm deproperata ædifi-
tione facilè committi, & contin-
re solet, ædificia hinc inde disper-
n locata, & absque ordine, regu-
que Artis Architectonicæ, disjun-
a starent, sed inter se juncta lon-
ssimo tractu, seriéque catenata cor-
spondèrent, planitiem, seu aream
turi Oppidi in duas partes æquales
visi, ita ut totidem pedes Geome-

tricos una, totidem altera Oppi
ala, ſeu pars in latitudinem prote
ſa teneret; Parochia verò, ſeu Te
plum, & Patris Miſſionarij dom
medium occuparet forum, ex qu
velut centro, omnes plateæ ſibi p
rallelæ, ſeu utrinque pariter æqua
diſtarent, ut ſic Sacramentorum a
miniſtratio fieri eò compendioſi
poſſet via, ne, dum per longas,&
utiles platearum ambages Sacr
Viaticum ad infirmos deportatur,
ger interea, dum tardiori mini
pede approperat, è vita diſced
hócque magis præcavendum erat
parvulorum ſacrâ lymphâ tingen
rum repentinis, & vix non quotid
nis caſibus; namque Indi ſæpiſſimè
tiam nocturno tempore,ad ejusm
parvulos Fonte Sacro abluendos
ſolent evocare. conveniens igi
erat, Templum, ſeu Parochiam
centro, & foro maximo Oppidi c
ſtruere. Area, ſeu forum maxim
in quo Templum collocandum
fundandum erat,400. pedesGeo
tr

icos in latitudinem, & alios 450. in
ngitudinem numerat. Aream hanc,
elut Amphitheatrũ, cingunt Indo-
im domus, ſuo quæq; ordine diſtin-
æ; illæ quidem, quæ Templum
t adverſo reſpiciunt, duodecim cu-
cula, ſeu habitationes numerant;
iæ verò ex latere utrinque decuſ-
tæ ſunt, ſex cubicula una, & toti-
m altera complectitur, ita, ut lon-
ſſimo ordine, & tractu facilè 50, &
ures plateas, omnes parallelas, Op-
dum meum numeret. ſucceſſu
mporis, ubi incolæ augentur, eti-
n augendæ erunt habitationes.
iamlibet domum una, vel duæ fa-
iliæ incolunt, ita, ut Pater filio,
iandoque etiam Patruo cohabitet.
i hac Oppidi mei Ichnographia,
æter reliqua incommoda, vitandi
ihi erant pariter angiportus, nec
on ſuperflui domorum anguli, ſeu
tebræ, viarúmque anguſtiæ, quæ
on ſolùm quamlibet urbem pluri-
iùm fædant, deturpant, reddúntque
commodam; verùm etiam fatali-
bus

bus perituram incendijs exponunt
præſertim in noſtra Paraquaria, ut
furioſus Æolus, qua data porta, om
nia Aquiloni fræna laxandi licent
am indulget, ita, ut integras quan
doque ſternat ſylvas, & ſolo adæque
maximè cùm in rabiem actus Bo
reas, cum Noto in campum deſcen
dit, dubiâ, cui cedat, palmâ. E
præterea hoc Americæ Clima tem
peſtatibus maximè obnoxium, u
(quod in Europa rarum, & infre
quens) ſub primum ver, & autum
num tempeſtates cieant Pleiade
& iratus tonet, fulguret, & fulmin
Jupiter; útque nec fructifera Pomo
na, nec placida Flora ei eripere fu
men, vel ſaltem furorem illius mit
gare poſſit, ita, ut ſingulis ferè ann
luctuoſam cataſtrophen, vel Indi ip
vel pecora, vel domus eorum pat
antur, inevitabili quaſi fato. His ip
diebus, quibus hæc verba ſcribe
fulmen cecidit in domum cujusdan
eámque cum quinque alijs in cin
res redegit, ſalvis quidem incoli
na

n tunc temporis in Villas ſuas ſu-
rbanas eos dimiſeram; verùm pau-
e ſupellectili penitus conſumptâ,
, ut eos de novo veſtire paterna
aritas, & providentia coëgerit.
pſo anno ſub primam no-
s vigiliam tam horrifica tempeſtas
orta eſt, ut funditus evertendam
vam meam Coloniam crederes,
ósque aëreos Spiritus ex Infero-
n infauſtis penetralibus turmatim
rupiſſe non vanus augur diceres:
DEI Templum evertendum con-
râſſe videbantur; ſed in vanum
ère minæ; ſolus, qui ad fores vi-
ias egit, Indus fulmine percuſſus
cubuit, ſocijs, quos inter medius
fuit, non quidem læſis, ſed tamen
ſtuporem actis, rationéque ali-
amdiu privatis. eſt, inquam, Ame-
a noſtra ſæviſſimis obnoxia tem-
ſtatibus, ſoléntque Jovis arma non
erbas ſolùm Cedros, ſed humiles
iam ferire ſalices, propter quod, ut
xi, curandum mihi ſummopere
at, ut Oppidi mei compita in debi-
ta

ta ab invicem diſtantia ſemoveren
ut, etſi una domus in favillas abire
ad alteram tamen flammarum glol
pertingere non poſſent. Quæret h
curioſus lector, ubi hanc Oppi
novi Ideam ſatis perſpectam habui
domorúmque diviſionem probè in
tellexit, ubinam fontes effoderit
Antonius? num ex puteis ſurſu
trahitur aqua, ductili per trochlea
catena? an ſalit lympha ex ſiphon
bus in craterem per occultos ſ
terra defoſſos canales? an in ciſte
nis colligitur? hæc, inquam, qu
ret curioſus lector; verùm jam ſ
periùs memini, providam Dei m
num ad radices collis quatuor font
elicuiſſe, qui vivam, perennémq
lympham emanarent liberali aqu
rio pauperculis Indis, quibus Ba
chus, & Ceres vinum, & ce-
revisiam hucusque
interdixit.

CAPU

CAPUT XXVI.

dificatur Templum S. Joannis Baptistæ.

Unc ad Templi fabricam applicemus manum,& calamum: man quidem, ad immensa arborum ndera in altum erigenda; calam verò ad ejus longitudinem, laidinémque describendam. Et quin quod ad columnas attinet, eas ùs in scrobem, lapide benè stran, ad octo pedes demergi cura-, ut ad quinquaginta deinde assurre sine vertigine possent. à Presterio usque ad portam Ecclesiæ clusivè ex utraque parte æquali se: columnas erexi viginti quatuor, iamlibet viginti pedibus geomecis inter se distinctam. naves, ut ocant Hispani, seu porticus tres hat, majorem in medio, viginti quinie pedum; latera viginti. Ipsa aum Ecclesia unà cum Sacristia, Presterio,& atrio ante portam, in longitu-

gitudinem excurrit ad ducentos p
des geometricos, ad capienda
tantam hominum multitudine
maximè neceſſarios. quinque port
habet Eccleſia; duæ ad latera, tr
verò rectâ fronte in Templum d
cunt, quarum media ampliſſima, qu
non ſolùm ingredienti populo a
tum præbet ſpatioſiſſimum, verù
etiam illa ſola diem immittens
ſpenſat copioſiſſimum, ita, ut feneſt
etiam clauſis lucem ſemper habe
meridianam, id eſt clariſſimam.
altitudinem porta hæc primaria,
principalis habet viginti pedes, du
decim in latitudinem ampla pate
ſed neque collaterales multò min
res ſunt, ut etiam ſtipato agmi
ingredienti turbæ ſufficiant. C
lumnis igitur profundam in ſcr
bem demiſſis, trabibus compactilib
quæ non cedant oneri, fabricam ſt
bilivi, pilisque ingentibus fulſi,
parietes vacillarent. Et quonia
tempus longiores nectere mor
non ſinebat (cùm nimirum Chriſti

n

Indos Festis, ac Dominicis die-
,Missam commodè audire,doctri-
que Catecheticæ unà omnes in-
esse oporteret) tectum interim
stramine benè inter se juncto su-
imposui, ad pluvias pro hîc, &
ıc arcendas, suo dein tempore
ulis coctilibus cooperiendum;
que enim adhuc furni erecti erant,
que lateres cocti, & compacti, quæ
nia facilè quis sibi imaginabitur,
nto constiterint labore.

CAPUT XXVII.

Antonius duabus Reductionibus præficitur.

)Um interea totus in oppido
meo exstruendo occupatus, ni-
minùs cogitarem, quàm nova
era humeris meis, sat aliàs lassis,&
ressis, imponenda esse; ecce tibi!
oribus labores adduntur, & curæ
is. jubeor à R. P. Provinciali dua-
n Reductionum sollicitudinem
toralem suscipere, oppidi nimi-
rum

rum S. Michaëlis, à quo nova
Colonia ducta fuit, & oppidi S. Jo
nis Baptistæ, in quo modò stre
desudaveram. nec incogitata, &
consulta certè hæc Superiorum
spositio fuit, quamvis citra merit
& vires meas. libet verba R. P. P
vincialis, P. Simonis de Leon, at
xere: zelus (sic verba sonant) q
Reverentia vestra in hos paup
culos Indos ardet, reciprocúsque
lorum in Reverentiam vestr
amor, & affectus me movit, ut
ductionis utriusque ei curam
mandarem; sic enim novam su
Coloniam meliùs adjuvare, & ad
tatum sibi finem citiùs, & felic
perducere poterit; Patrem Jo
phum de Texedes Socium adjung
qui, ut spero, in omnibus Rever
tiæ vestræ sedulam operam jung
confisus, omnia ad Majorem D
Gloriam cessura. hæc ille. Hume
igitur ego, tam pijs mandatis non
temperans, subtrahere nec po
ram, nec audebam, impares licèt
mi

ino oneri: veneratus igitur novum
iperium, P. Josepho de Texedes
oricæ incœptæ operam commisi;
o verò ad antiquam meam S. Mi-
iaëlis Reductionem redij, qua-
or circiter leucarum spatio à no-
Colonia distantem; quò ubi
rveni, cæpi rem domesticam or-
nare, agros antiquos extendere,
ovos arare, sylvas sternere, lig-
ı cædere, fruteta eradicare, gof-
oium plantare, ad venandum, &
ongregandum vaccas Indos able-
re, & sexcenta alia, non tam anti-
uò, quàm novo oppido perquam
ilia statuere. interea etiam aliquot
erum, & tegularum millia coqui
æceperam pro Patris Missionarij
omo tegenda; scapos etiam sub-
ıdésque fenestrarum cum valuis
s (vitra enim hîc nulla dantur)
m varias cistas pro Sacristia fieri cu-
vi; amphoras quoque pro haurien-
& culinæ inferenda aqua, cantha-
s item, seu hydrias, & aquales ex
ba pro Refectorio, & alia ejusmo-
di

di utensilia, pro nova mea Colon
confici jussi; imò ipsos officiales,
operarios Patri meo socio libentiss
mè submisi, ut sic commodiùs,
tiúsque omnia perficerentur, be
gnarus paupertatis, summæque n
cessitatis, qua quis in hujusmodi n
vis ducendis Colonijs premi sol
Unum hic silentio præterire non p
sum, eò magis æstimandum, q
omnium Europæorum majore
exacuet admirationem, & Di
nam magis commendat Misericc
diam, qua erga hos pauperculos I
dos indies magis, ac magis uti cc
suevit. & quid illud? qui audit, m
cum velut de invento Thesauro a
condito in agro meo lætetur; ch
lybs, & ferrum inventum est, quod
vinus Aurifossor non ex terræ vis
ribus, sed obvijs lapidibus erui volu
certè omni lapide pretioso, & mih
& Indis meis pretiosior iste
thesaurus est.

CAPU

CAPUT XXVIII.

rum, & Chalybem Pater onius invenit, & excoquit pro novo oppido fabricando.

ſtere hîc benevolum lectorem antiſper cupio, & mecum con- dere cum illo Evangelico, & ſe- mercatore, qui invenit Theſau- abſconditum in agro, & præ dio illius vadit, & vendit univer- quæ habet, & emit agrum illum pauperculi iſti Paraquarienſes; auri, vel argenti fodinarum; erri, & chalybis, tot annis fruſtra ſiti, indigi erant; & hoc tandē añō; nte metallorum abſconditore, utrumque adepti ſunt. inveni- namque petram, utique omni ſauro æſtimabiliorem, & pretio- em (ſi commodum, & neceſſita- ſpectes) quæ à ſole induratur in am ſoliditatem, ut non niſi acer- o liqueſcat igne; & quando gatur, magiſque duratur, quod

ſit aquâ paulatim affusâ, in chalyb
& aciem ferri concreſcit. habet
ſcorias, & fæces. petra hæc non al
è terra effoditur, nec opus eſt, Eu
pæorum more, rupes findere,
montium rimari viſcera, vel per
rios Mæandros in terræ abyſſum
ſcendere. jacet illa, aut in ipſa ca
pi planitie, pluvijs, ſolíque expoſi
aut ſub viridi ceſpite ad primum m
lei ictum ſe prodit. ſunt etiam c
culi quidam, qui eodem lapide
meſcunt: Indus eum vocat *Itacu*
eò quòd maculis, ſeu nigris quil
dam granis abundet, quæ grana,
acerrimo igni ſubijciuntur, in
rum, & chalybem liquata coaleſc
modus autem excoquendi hic
Extruitur furnus ex laterculis
dis, non coctis, in altitudinem
cem circiter pedum, & ſex in lat
nem. in medio relinquitur via,
caminus unius pedis in quadro,
quem focus reſpiret. per hunc ip
caminum dein deijciuntur ſex pa
carbonum, & una pars illius petr
mi

uta frusta contusæ : petra verò
s cremari debet, ut nimirum
si terræ vapores, quibus illa hu-
cit , exsiccentur. mox ubi
acem incenderis, vehementissi-
æqualíque vento focum semper
as necesse est, sícque paulatim
artem Spagiricam metalla à se in-
m separata manent, ferrúmque
na descendit; scoria verò, seu
s per foramen, ad id apertum,
nt, segregantúrque; tandem,
24 horis continuis ferri massa
jam coaluit, aperitur furnus, &
modicum foramen extrahitur
lens embrio.tum validis malleo-
ictibus tunditur, & in asciam,
m, cuneum, securím, vel in la-
s pro libitu formatur; hoc ip-
dein ferrum in chalybem indura-
pro diversitate temperamenti,
temperaturæ, quæ ei candenti
ffusam datur aquam. hic chalybs
tantior est illo Mediolanensi cha-
, ad quemlibet ferri, vel petræ
n copiosissimum excutiens ig-

 nem.

nem. difficultas potiſſimùm ir
vertitur, ut non qualiscunque
bo, ſed qui ex omnium duriſſ
ligno, lento ſub terra igne cre
tur, applicetur; experientia e
Magiſtra, & carbonarium, & fabı
ferrarium me fecit, ut vel ſic
ſionarium Apoſtolicum omn
omnia fieri ſit neceſſe; ubi enim
tura pauperculis his Chriſtiani
beralem manum ſubtraxit, ſubſi
que negavit neceſſaria, Cœ
propitium implorare me coëgit,
humana cùm deſint, Divina n
ſuccurrant auxilia: & verò et
ſuccurrunt, maximè ubi neceſſ
aliqua premit, & urget; tunc e
ad pias Defunctorum animas, & p
cipuè ad Archangelum Michaël
nec non ad Thaumaturgam m
Virginem Oethinganam, Sancti
que agnominem meum Antoni
Paduanum ſupplex adgeniculor,
præſtò adeſſe ſuo auxilio dedig
ſunt nunquam. Si hactenus nul
aliud beneficium his paupero

ntuliſſent benigni Cælites, hoc
um ſufficeret, æternitati adſcri-
ndum, quòd ferrum, & chalybem
; contulerint.

CAPUT XXIX.

'are ferri, & chalybis, & non
ius auri, vel argenti fodinas Pa-
'ri Antonio Deus aperire, &
detegere voluerit?

IT hominibus raro, vel nun-
quam eadem eſt in omnibus ſen-
ndi voluntas, idem judicium, &
tentia, ita nec in hoc, quod dicam,
èntio, convenit cum mea; quæret
m Europæus Chryſoarius aliquis,
icet: ſi auri, vel argenti venas Deus
ruiſſet Patri Antonio, tunc demũ
neficium maximum hoc foret. Ita
dem Europæus auri ſitiens Cræſus,
flavam terræ glebam pro Numine
orat; verùm non ſic Vir Apoſtoli-
,qui poſt aurum non abijt, nec ſpe-
it in pecunia, & theſauris &c. ſi e-
n auri, vel argenti fodinas oſtende-
in Paraquaria Deus, hoc ipſo Cœ-

 lum

lum fortè clauderet pauperculis
Indis, ob Exterorũ avaritiã, qui q
tocyus, veluti Harpyæ, manus, &
gues extenderent, has noſtras R
ctiones harpagaturi; novellam
hancChriſtianorum gentem, ut n
cipia ſua, cogerent fulgidi metall
nas rimari, & eviſcerare, deChriſt
doctrina propaganda non ſollic
atque adeò totus primorum Pat
Miſſionariorum labor irritus e
nam Indi in ſylvas, & ferarum
bula Gentilium Parentum ſuo
more potius, quàm externis ſerv
ri, ſeſe abderent. O quanta
chinati, & moliti non ſunt aliqui
has nobis oviculas eriperent,
rapaces! quot, quantſque me
cijs Dominorum ſuorum patien
& manſuetas non fatigârunt au
ut has Reductiones ſibi prop
facerent? quoties, neſciò quas,
fodinas non ſomniârunt, inge
auri montes ſpe inani devorant
Verùm non auro, nec argento i
gent nudipedes hi noſtri Indi,
fe

rro, & chalybe, quo ſylvas ſter-
nt, & ligna cædant, ſagittas acuant,
nnisque generis ferramenta con-
iant, quibus hactenus pauperculi
rebant, non deinceps futuri mi-
i. ſanè quis te non ſummè, & extre-
è miſerum pronuntiet, qui nec
iculam habes, quâ lacerum indu-
m tibi conſuas? nec cultrum, quo
rnem ſcindas? nec aſciam, quâ
num pro culina findas? nec cla-
m, quâ domum tuam obſeras? nec
cem, quâ triticum metas? hu-
ınam propemodum excedit fi-
m, quod hiſce meis oculis vidi.
raquarienſes mei, (priusquam
ri copia è terra, & ex dictis lapidi-
s erueretur; aut illi, quibus in-
umenta ferrea ob hominum mul-
udinem nondum dari potuerunt)
ticum metunt vaccarum oſſibus,
ı coſtis, quæ ipſis pro falcibus ſer-
ınt: carnem ſcindunt certis qui-
sdam, per medium fiſſis, arundi-
bus: veſtes ſuas conſuunt ſpinis,
ıas in acuum morem perforant,

ut filum trajiciant: vaccas, bov
que mactant impacto in occiput fi
ſto quodam arundinis, eóque
cultri formam formato eviſcerat
excoriant, & in partes ſecant. a
diant hæc laniones Europæi, &
deant. ſexcenta alia haberem, q
perſcriberem; ſed tempus abbrev
tum ad alia me ſeria vocat negot
Hoc ſolùm pro clauſula capitis a
dere placuit, ſcilicet ut rogem ben
volum Lectorem, vel quicunq
has litteras legi amicus audierit, gr
tias infinitas Deo agere, æternáſq
mecum dicere laudes ne gravetu
quòd auri, argentíque fodinas a
ſcondens, ferrum ejus locô, ac duru
chalybē nobis manifeſtare volueri
ſive id Animabus in Purgatorio imp
trantibus, ſive Magno Thaumatu
go Antonio, & miraculosâ Oeti
ganâ Virgine implorantibus, & inte
cedentibus. Et quoniam de Anima
bus in Purgatorio mentionem
feci, libeat audire, quod
ſequitur.

CAPUT

CAPUT XXX.

uomodo ingens incendium, mmissâ derepente sereno cœlo pluviâ, extinctum fuerit?

A Ccidit, ut quadam die Sabbathi ad populum S. Michaëlis iter greſſus, ſequenti Dominica ad S. iſſæ Sacrificium de more celebran- m me diſponerem, cæteriſque ni Paſtoris officijs pro modulo eo perfunctus, nonnihil anxius hæ- em, num veſperi ad novam Co- niam redire, vel ea nocte perſi- re, & ſequenti dein mane reverti agis expediret, & meliùs foret? m ecce! violenter me interiùs rapi nſeram, vocémq; videbar mihi au- re: revertere ad novam Coloniam; uid ſi enim gravi⁹ quid in tua abſen- ı contingeret? Hîc per parentheſin aſum, huic, de quo nunc ſermo, on abſimilem, in mea abſentia fa- um, referre placet. Alio tempore,

 dum

dum ad prædictum S. Michaëlis o
pidum (quod fieri quavis hebd
mada Pastoralis officij mei cura,
ratio exigebat, utpote qui duob
simul Oppidis curandis præeram) p
gerem, pastor quatuor ovicularu
mearum, quarum unam per he
domadam pro me, & meo P
tre socio mactare consueveran
omnes simul & semel errantes
misit. redux ex oppido volui s
tum subitò inquirere quatuor o
cularum mearum. at infelix Past
(mercenarium rectiùs nomina
ris) vidit lupum venientem, & fug
canes enim, qui pro grege vigila
debuerant, latratu continuo terri
oviculas in fugam, & proxima
sylvam agebant, in qua dispersæ, di
que errabundæ in voracis tigri
ungues duæ tandem devenêr
quid cum Pastore meo nunc ag
rem? num acriùs in eum invehe
do, & pro meritis obiurgando bile
moverem? risi potius lepidum c
pu

ut: & quis tandem non rideat?
ùm enim de ovibus meis quæstio-
em cum eo instituerem, dixit: ca-
es mei oves tuas disperserunt, & in
roximam sylvam abegerunt. objeci:
: cur canes tuos non inhibuisti?
tulit simplicissimus mortalium: be-
è dixi, ut tacerent, sed non mihi
btemperârunt. *hindo, hindo*, est mo-
us loquendi valde elegans Indo-
ım. tum ego: Fili mi, insequere
uantocyus canes tuos, voca illos
er sylvas, & nemora, forsitan & in
viculas meas, balatu suo se ipsas
rodentes, incides. obedit Pastor,
ısequitur molossos suos, audit la-
rantes, incidit in oviculas, sed non
iisi duas, quas ante se agens, re-
iit, unius à sæva tygride devoratæ
ıcerâ onustus pelle, in testimo-
ıium funesti casûs. Dum itaque
iterum ad propositum, unde tan-
isper recesseram, casum reverten-
lo) mecum dubius hærerem, an
ıon fortè, me absente, aliquid simi-
e, vel etiam quid deterius, graviús-

que accideret, tandem vocanti r
Bono Genio obtemperans, ſub ſo
occaſum ad novam meam Col
niam ſum reverſus: ſed vix in co
ſpectum veneram, oculiſque ſe
meis campi, ſylvæque circumiace
tes objecerant, cùm video hor
dum, & ingentem fumum, ipſum
renum cælum involventem, & o
nubilantem: cognovi exinde ocy
campum oppido proximum arder
concitus accuro; anhelanti mihi o
currit ſocius meus, Pater Joſephi
de Texedes, toto corpore ſudo
perfuſus, madidúsque, facie tota fu
ligine conſperſa, carbonario ſimilio
quàm Sacerdoti, utpote qui totar
ferè diem extinguendo incendio in
ſumpſerat; & ideo ille vultûs nigro
ad quem ego: boni Cælites! nî fa
lor, palea noſtra immensùm arde
ipſiſſima, reponit ille; ſicque arde
ut de extinguendo incendio deſpe
rans, Vulcano reſiduam relinquam
domum remeaturus; nam & ip
Indi, qui mecum ad ſudorem uſqu
integr

ıtegro ferè die fruſtra laborârunt, omum feſſi rediêre. Hoc tamen jus reſponſo neutiquam abſterritus, ammis obvius ire pergo, & ad Pa-:em ſocium converſus, ajo: veſtra .everentia mihi aliquos quantocyus ıdos ſubmittat, qui me adjuvent; ɔrſitan, faventibus Superis, & ad-ıvantibus Indis, incendium extin-uam. Hæc locutus, incendio ap-ropinquo, vel, ut veriùs dicam, ap-ropinquant mihi voraces flammæ; am vehementior ventus eas tunc nimabat, ita, ut univerſus unde-uaque campus arderet. ſubmittun-ır ſubſidiarij Indi, cum quibus ad ıuces, ſeu duorum collium angu-:ias pergens, paleam, ſeu ceſpites vellere ad aliquot pedum diſtan-iam Indos juſſi, ut ſic viam inter-luderem, ne vorax flamma ulteriùs ɪrpere poſſet, ſubtracto alimento. ːt ſanè feliciter ceſſit ingenium; cùm nim ignis ad prædictas collium duo-um fauces perveniens, materiam, ıuam adureret, non ampliùs inve-

 niret,

niret, curſum ſtitit, & reliqua magnam adhuc campi partem, u pro tegendis oppidi mei tectis ſuff ciens adhuc ſtramē reſiduum fuera intactam relinquens, ſuum dein fi rorem potiùs in prædictos duos co les, arboribus conſitos, exonerabat quo viſo, nil mali ulteriùs ſuſpic tus, cum pauculis meis Indis, gaudi exultantibus, domum redij, rémqu totam Patri meo ſocio retuli, q ſtupore attonitus, vix verbis me fidem adhibuit. Jamque ſecund noctis vigilia imminebat, & amb pro more ad ſomnum capeſſendum aliàs jam facilè annuentes, & præ la ſitudine ad ſingula nutantes, Mo pheus invitabat; cùm ecce! clamo Indorum, incendium, dicentium Interrogo, ubinam illud ſe prode ret? ex ipſo, inquiunt, colle, i quem tu ignem compuliſti, flamm denuo erupit, & vicinum campum inobediens tibi Elementum invaſit omnia depaſcens. Tum ego: qui remedij, Filij mei? eamus, certa ſp

fret

ecti, ad flammas ſopiendas, incen-
iúmque extinguendum. veni, vidi
mmenſum ignem, ſed Deus extin-
it; cùm enim flammæ propiùs ac-
edens, viderem humanitus omne
enitus decollâſſe auxilium, ad Di-
inum converſus, extracta Chriſti
Cruce pendentis Imagine, adju-
avi voraciſſimum Elementum, &
um pauperculis meis Indis in genua
rc volutus, Roſario pro Animabus
n piacularibus flammis detentis re-
itato, votum vovi Domino, ſi pa-
eam adhuc reſiduam ab igne defen-
lerent, triginta Miſſas in earum
ublevamen me dicturum; addidi-
que: Filij mei, non dubito, quin
Pater veſter Antonius Böhm, qui
os unicè dilexit, jam in Cœlo Deo
uo fruatur, patronúsque veſter exi-
tat; rogemus proinde eum, ut pro
nobis Divinæ Majeſtati ſupplex ac-
cidat, ejus implorando Clementiam,
utpote qui novit compati infirmi-
tatibus noſtris, quámque neceſſaria
ſit nobis hæc palea, pro tegendis
oppidi

oppidi noſtri mappalibus, & tugu-
riolis, non ignarus. vix hæc pia no-
ſtra vota, & ſuſpiria ex intimis præ-
cordijs, graſſantibus undequaque
flammis ardentiora, eruperant; ecce
tibi! aſpirat benignum Cœlum, afflat
Auſter, &, coactis ſubitò ſereno cœ-
lo nubibus, copioſum imbrem dejicit
benigniſſimus Deus; quo non ſolùm
mitigatæ, ſed penitus extinctæ ſunt
flammæ, nósque deinceps omni in-
cendij periculo liberati, non autem
voti exſolvendi debito ſoluti ſumus;
ſequenti die ſtatim obligationi meæ,
legendo Sacrum pro Animabus
Defunctorum, initium feci, potens
earum auxilium expertus, quæ qui-
dem proprium non valentes, alie-
num tamen voluêre ignem extin-
guere, noſtríque miſertæ ſunt ipſæ
miſerrimæ, omníque miſeratione
digniſſimæ purgantes Animæ.

Verùm nunc denuo ad noſtram
hiſtoriam, quàm longiùs producere
vix, ac ne vix quidem temporis an-
guſtiæ permittunt; & hæc ipſa, quæ
ſcribo,

ribo, ferè semper sub seram noctem, tremulam candelæ lucem, casi-ante oculo, jam somnolentus, nec on laboribus diurnis fractus, & de-tigatus scribo.

CAPUT XXXI.

ranſmigratio mulierum, ac rvulorum ab antiqua S. Michaë-lis in novam S. Joannis Bapti-ſtæ Coloniam.

Am annus propemodum elapsus fuerat, quo Indi mei novæ Colo-iæ terras excolere, messémque fru-um copiosissimarum colligere cœ-erunt, ut proinde ad parvulos eti-n, Matrésque eorum sustentan-is satis annonæ in promptu habue-m, illius Psalm. recordatus: *Prom-uaria eorum plena, eructantia ex oc in illud.* Neque enim decebat auperculos hos, simplicésque Israë-tas ab antiquis suis agris avellere, & i sterile solum, incultos campos, mon-

montésque habitandos deducere
inediâ perimendos; ſed planè nece
ſſe erat, terram priùs excolere, ar
re, ſerere, & metere, ſícque e
tranſmigrationem facilem,& dulce
reddere, ut veluti exoſi vetus dom
cilium, & patriam tellurem, ad n
vam aſpirarent. Inſuper Templum
& Patris Miſſionarij domus ad fine
priùs perducenda erant: illud; u
Chriſti Fideles diebus Dominicis,
Feſtis Sacro intereſſe, & ſacram ur
omnes Concionem audire poſſent
hæc verò; ut Patres Miſſionarij,
Paſtores commodiùs pro grege ſu
vigilantes, oves defenderent, eíſ
que in neceſſitatibus ſuccurreren
Perfectis itaque Templo, Patris Mi
ſionarij, Indorúmque domibus, mu
lierum, parvulorúmque tranſmigra
tionem hoc ordine inſtitui. Viros
puerósque omnes, quibus ad labo
randum vires erant, ad novam Co
loniam fabricandam jam anno præ
terito adduxeram, relictis interea
fœminis, & puellis imbellibus in an-
tiqu

tiquo S. Michaëlis oppido. Uxores interea Virorum, nec non & Matres, filiorum ſuorum minimè oblitæ, aliquoties intra hebdomadam alimenta ex agris ſuis antiquæ Reductionis attulêre, conceſsâ à me filijs parvulis Matres ſuas reciprocis viſitationibus conſolandi licentiâ, ab uberibus, maternóque ſinu avelli tam teneræ ætati durum eſſe, probè gnarus. Ubi igitur tranſmigrationis tempus advenerat, mulieres omnes, ac puellas in Templum S. Michaëlis convocavi, eas, finito Sacro, in hunc modum allocutus: Filiæ meæ, in Domino dilectæ; Deus, ac Superiores noſtri nos jubent terram, ac cognationem iſtam deſerere, & in longinqua tranſire. migremus ergo, quò Deus nos vocat, Chriſtíque Præcurſor glorioſus præcurrit, nósque invitat, ut ſequamur. non in Palæſtinæ deſertum, Arabiæ ſolitudinem, aut aſperam, ſterilémque, quam S. Joannes Baptiſta incoluit, eremum me vos ducturum exiſtimate,

ſed

ſed in Elyſios campos potius, & ter
ram promiſſionis, lacte, & mell
manantem, vos migraturos ſperate
nunquid enim non chariſſimorun
Virorum veſtrorum felices labores
& fertiles ſudores jam percepiſtis
imò jam de agrorum vobis parator
comediſtis, & ſaturatæ eſtis frugi
bus, meſsémque copioſam collegi
ſtis? Ite igitur, quò vos chari Conju
ges vocant, & maſcula proles, cha
ra pignora exſpectant. Hæc ego, &
ſimilia ad ſexum fæmineum; à quo
pro reſponſo non niſi lachrymas, &
ſingultus retuli, non in ſignum tranſ-
migrationis ægro animò ſuſcipien-
dæ, ſed in tenerrimi affectûs, quem
Paternæ erga ſe curæ, & ſollicitudini
meæ rependebant, ſignificationem.
Verùm mox pias ſtiti, abſtersíque la-
chrymas, dolorémque temperavi,
dum cuilibet Indæ dedi acus duas;
numiſma unum, & quatuor ulnas te-
læ goſſipinæ (veſtitus eſt hic mulie-
rum Paraquarienſium, quæ 4 circi-
ter

er ulnas dictæ telæ velut ſaccum ob-
ongum conſuunt, in ſuperiore par-
e, capite emergentes, ad latus ex-
enſis per duo foramina, in hunc fi-
iem aperta, brachijs) Puellulis verò
ledi duas tunicas, jam conſutas, u-
iam ex goſſipio, alteram ex lana.
)ixi: *tunicas, jam conſutas*; quia ſi
lediſſem nondum factas, & conſu-
as, antequam illas nendo confice-
ent, jam perditum, & peſſum iviſ-
ent; tam incuria, & obtuſi cerebri
ıæc noſtra gens eſt: hinc etiam,
juando parvulos veſtire ſoleo, &
:aligas, & induſium domi meæ con-
ici neceſſe eſt: & quidem indu-
ium res omnino nova eis erat, ſe il-
o induere nullatenus valentes; poſt-
juam autem, eo amicti, ſe calefieri
ionnihil ſenſerunt, modò nihil illo
:harius habent, à me importunis
:lamoribus id expetentes: *Cheru-
ba*, *Cheruba*, Pater, Pater, aiunt;
mee anga Orebe camiſa : da no-
ɔis induſium. *Camiſa*, vox eſt
Iiſpanica; cùm enim Indi nec
rem,

rem, nec Indusium in sua Infidelita
te corpori aptare suo sint soliti, idch
co tam re, quàm nomine, quo vo
carent, hactenus carentes, Hispa
nico appellant. mirabitur hìc curio
sus lector, & non immeritò quæret
quis Patri Antonio tantam, támqu
sufficientem pro omnibus parvulis
& mulieribus telam texuit? Augu
stani textores vix videntur sufficere
cui ego, & quidem in auriculam illuc
Christi Domini insusurro: *videte li-
lia agri &c.* Nam, qui illa vestit, &
pauperculos meos Indos vestit, nem-
pe Pater Cælestis, qui mihi plùs
quàm 12. ulnarum millia telæ gossi-
pinæ pro vestiendis hisce meis Para-
quariensibus in manus dedit, abs-
que lana, pro qua conficienda qua-
tuor millia ovium emi.

Sic igitur novo vestitu, cæteris-
que munusculis donatas, in novam
Coloniam deduxi; in itinere verò ad
garrulum, placidúmque rivulum,
quem transire necesse erat, convi-
vium,

ium, ſeu merendulam inſtruxi, ut
x itinere nonnihil defatigatæ, ali-
uantulum quieſcere, reliquúmque
ntò fortiùs, & alacriùs iter proſe-
ui valerent. Vidiſſes in hoc, quod
lim in exitu Iſraël de Ægypto; Ma-
em nempe, multiplici, dulcíq; onu-
am prole; alteram ad maternum pe-
us; hanc ſupra ſcapulas decuſſatim
ſtantem; tertiam manu ducentem,
l tergori, velut ſarcinam, proles ſuas
nponentem; aliam verò, ollis,
cucurbitis onuſtam, catum,
felem in una, gallinas, colli-
tis pedibus, in altera portan-
m manu; quarum omnium agmen
udebant, velut officioſi Ephæbi,
meſtici longo ordine canes. tota
mirum Indorum hæc ſupellex eſ-
olet; hæ ſolæ illarum divitiæ; hic
lus, & pompa muliebris omnis;
que in novam advenientes Colo-
m Pater Joſephus de Texedes, So-
s meus, & Capellanus, benè ve-
e juſſas excepit perhumaniter, &
nevolè, cuilibet familiæ aſſignata
mo. CA-

CAPUT XXXII.

*Pater Antonius novam Co-
loniam variè perficit, Templu
exornat, furnos exſtruit, tegula
& lateres coquit, quibus Tem-
plum cooperit, ac Patris
Miſſionarij domum.*

UBi tranſmigrationem gentis
tam benè, ſuaviter, ac pacific
factam cognovit R. P. Provincialis
viſum ei fuit, me deinceps tam gra
vi onere, quale erat duorum opp
dorum cura, liberare, útque ſollic
novæ Coloniæ curam in me ſuſcipe
rem; cui protinus obſecutus, manu
operi, & humeros oneri denuo ſup
poſui, à Domo Dei exornanda in
tium ſumens; ac primò omnium Ta
bernaculum, ut vocant, cedrinum
fieri curavi, ad formam illius, quo
memini Landſpergæ in Eccleſia no
ſtra, Novitiatûs mei tempore, à R
P. Wolfgango Leimberer piæ mem
confectum. Quatuor nempe ala
Genij, velut totidem Atlantes, Cæ
lum

m ſuſtentant , quorum capitibus
ornucopia , variorum fructuum
ectu turgida , incumbit. In me-
o , velut in throno Regio , inter
iatuor columnas Corinthiacas vi-
ur parva Statua miraculoſa Virgi-
s Oettinganæ , infra quam eſt Sa-
arium , in quo SS. Corporis Chri-
aſſervatur Sacramentum. Om-
ı ex Cedro , & Concha maritima
Perlmutter) pulcherrimè intertex-
& inaurata, quibus varia Reliquia-
, parváque ſpecula, & uniones
rios , id eſt , lucida vitra , velut
ırygio opere intexui : opus in no-
isReductionibus hactenus non vi-
n , quod omnium , non tantùm
lorum , ſed etiam Patrum Miſſio-
riorum oculos meritò in ſe con-
rtit , ſive artem , & manum ſcul-
oris,ſive ingenium Pictoris ſpectes.
crario , ſeu Tabernaculo confecto,
cellum Templo proximum ædifi-
vi , ad formam ſacræ Capellæ Oet-
ganæ,octogonū, itidem ex Cedro
ulatum ; parietes verò ex lapide
G ſurge-

ſurgebant usque ad Cuppam, in q
feneſtras octo aperui, figuræ ovat
per quas copioſiſſima lux circu
quaque amæniſſimè diſpenſatur; l
brica etiam in his terris prorſus n
va. Poſt Sacellum Confeſſionali,
Cathedræ manum appoſui:
quidem; ut pro Sacro tribun
peccata populi Sacerdos abſolv
huic verò; ut præcepta Divin
& Sacrum Evangelium plebi e
plicentur. Suggeſtum eſt octog
num; in quatuor Conchis quatu
Evangeliſtæ, in alijs quatuor Eccle
Doctores Principales ſpectantur.
parva licet componere magnis, A
guſtanæ Cathedræ in Divi Mauri
Templo opus haud abſimile. Ali
Templi mei opus, præ cœteris ſp
ctatu dignum eſt candelabru
grande, ad clathra Presbyterij, oct
gonum, lampadis locô ſuſpenſur
triginta duobus minoribus candel
bris, uno altero majoribus, diſti
ctum, quæ ſolùm in Feſtivitatib
Primæ Claſſis accenduntur, lucén
q

que ad primas Veſperas, & Officium
decantatum. mirum toti Templo
addit nitorem, majeſtatémque con-
ciliat, nec non devotionem fovet, &
auget: & licèt Oliva non ardeat; vir-
gineam tamen ceram mihi montes,
& ſylvæ nequaquam deeſſe patiun-
tur. Altaria paulatim ex cedro ſunt fa-
bricanda; interea Pictoris manus tria
ornavit: in ſummo ſpectatur oppidi
Patronus, S. Joannes, Chriſtum in
Jordane baptizans; paulò altiùs
cernitur S. Archangelus Michaël,
Oppidi antiqui Tutelaris, pedibus
suis Luciferum in ima Inferni
detrudens; latera inferiora S.
Ignatius, & S. Franciſcus Xaverius;
superiora, duo Principes Apoſtolo-
rum Petrus, & Paulus, coloribus
expreſſi, occupant; Altare collate-
rale ex parte Evangelij, Jeſu, Mariæ,
& Joſepho conſecratum eſt; ex par-
te Epiſtolæ verò Sancto meo Anto-
nio Paduano dicatum. Cœterùm
totum Templum varijs coloribus
depictum eſt: per columnas quidem

uvæ racemi, floribus innexi, vel
hædera, non invenustè subeunt; p
rietibus etiam affixæ spectantur
versorum Sanctorum imagines, n
non quæ horribiles Inferni pœna
ad Indos in Dei timore coërcendo
& à peccatis absterrendos, repr
sentant: & hæc Templi mei interi
facies; nunc tectum sub eamu
Sed unde mihi quis tegulas, & imbr
ces ad cooperiendum? quis furn
ad coquendum lateres, & glebam
Laudetur misericors, & benign
Deus. En Divinam Providentian
ad ipsam Clivi, in quo oppidum co
structum collocavi, radicem, & p
dem, inveni glebam, sive argillan
sanè optimam, tenacem, & glut
nosam, aptissimam ad laterculos co
quendos, quorum etiam intra qua
tuor mensium spatium plusquar
centum millia coxi, quibus & Eccle
siam tegere, & Domum Canonican
meam cum atrio, in quadrum posi
to, cooperire potui. Ad lateres, &
tegulas coquendas, ingentes priù
effo

ffodere ſcrobes neceſſe erat, in qui-
ius dein fornaces tres extruxi, ſin-
;ulas quatuor millium tegularum
oquendarum capaces; & quidem,
t dixi, tres numero, ita ut, dum
i unam tegulæ imponuntur crudæ,
i ſecunda fornace jam ardeant co-
uendæ, & ex tertia jam coctæ ex-
ahantur, ſicque ſine intervallo te-
ulæ multiplicentur. quot milli-
is mihi pro omnibus totius oppidi
omibus tegendis ſit opus, nec ullus
cilè divinaverit, nec ego certum
iturus ſum numerum: attamen,
ivino me adjuvante brachio, &
æ coquentur, & tectis pro ſeptin-
ntis Familijs imponentur. Quæret
c rerum Indicarum ſciendarum
iriofus lector, quo tandem modo,
i inſtrumento P. Antonius tot te-
ilas formet? quis neceſſaria ei pro
odellis conficiendis ſubminiſtret?
ibio huic occurro: quatuor bacil-
s, in tegulæ formam ſibi invicem
hærentes, in planum poſitos, ſuper
ſerem pono. in his deinde Figuli,

 ſeu

ſeu Imbricarij (Ziegler) quorum pl
res, quàm ſexaginta numero, gl
bam, à cornigeris tauris benè pri
calcatam, & ſubactam, prædictis qu
tuor bacillis, ſeu formis imponun
dein in omnem partem, ſive ang
lum benè explanant, mox eam i
farciunt, & brachijs trudunt al
bacillo, ac poſtmodum ex aſſere l
gneo cuneo imponunt; mox cun
um leniter, blandè, & lentè extr
hunt, ac ſolam tegulam humi p
nunt, quæ deinde, aëre ambient
paulatim in umbra exſiccatur. ſi ve
tus aſpirat calidior, rimas agunt,
finduntur, fiúntque inutiles; ſin v
rò frigidior afflet aura, frigore co
ſtringuntur, súntque ſimiliter inh
biles; ſi denique nimium, & nim
præproperè exſiccantur, facilè fra
guntur. magna proinde opus eſt ſ
gacitate, & induſtria: verùm hc
Europæis Imbricarijs diſquirendu
relinquo. ſed non tegulas ſolùı
pro tecto, verùm etiam lateres pa
vimentarios pro ſternendo pavime

o conficere necesse fuit, quos tam
eliciter sum assecutus, ut neque in
uropa meliùs formatos me vidisse
neminerim. hexagoni sunt omnes,
ed magna inter se varietate distin-
ti. series una uvarum racemos,
ltera cerasorum, hæc pirorum, il-
a pomorum Granatensium, seu
nalorum Granatorum ad vivum re-
ert formam, ita, ut pavimentum,
Autumni fructibus, verísque pictum
loribus potiùs, quàm informi glebæ
rusto stratum videatur, quod lapi-
trator Europæus (der Pflästerer)
itique mirabundus laudaret: neque
hoc difficile cuipiam videri debet;
ùm enim limus, velut cera flexi-
is, omnes facilè in se recipiat for-
nas, si tulipam ei imprimas, tulipam
eferet; si rosam infigas, rosam habe-
is; aureum pomum desideras, au-
eum pomum obediens tibi gleba fi-
eliter expressum dabit: & hoc ge-
us laterculorum non solùm Patrum
Missionariorum domibus, verùm
nultò magis Ecclesiæ miram confert

G 4 amæ-

amænitatem; cùm quis non imm
ritò existimare queat, ipsam Flora
Chloridémque vernantes calath
suos evacuâsse, humíque Veris op
neglectim hinc inde sparsisse; a
certè Pomonam divitis Autum
sui fructus liberaliter quaquaversu
effudisse. Et hæc de Templo me
breviter dicta sufficiant. jam ad s
cram supellectilem, vestésque Sace
dotales obvertamus obtutum.

CAPUT XXXIII.

Quomodo P. Antonius Sacrai Templi Supellectilem auxerit?

TEmplum ingressus, cùm Sacri
stiam quoque introieris, videbi
sex Parvulos segmentarios, seu limbo
larios (Spitzmacher) qui varios den
ticulos patagios conficiunt, & Alba
Sacerdotales. præter alias sex Albas
quas ex oppido antiquo mecum at-
tuli, adhuc tres fieri permisi, quasi
ex

: integro denticulis patagiis reti-
ılatas, ita, ut non fimbriæ tantùm,
d à cingulo ad terram usque Flan-
·icis velut denticulis (Niederländ-
sche Spitz) confectæ sint. Mira-
:tur certè Netrix Europæa Juve-
:m Indum meum, rustica manu
ı, nodosísque digitis ejusmodi
:nticulos patagios tam dextrè imi-
ntem, ut Flandricos ab istis nequa-
ıam discerneret, imò opus Indicum
se Europæũ, erroneo licèt judicio,
:rtinaciter affirmaret. res sanè dig-
ı stupore, & admiratione: & ego
se capere non possum rudissimi a-
is Indi sagacitatem, qui sine magi-
:o tam artificiosè nihilominus fila
ıcere, & reticulatim reducere no-
t, ut videre solùm necesse habeat,
si viderit, infallibiliter confectum
abebit, quod vidit, opus: pari quo-
ue arte elaborata sunt Superpelli-
:a, quibus Acolythi, non modò in
Iissis, sed & in Vesperis solemniori-
us induti comparent: Casulas item,
: Antipendia (Hispanus Frontales

 vocat)

vocat) pro colorum, Festorúmqu varietate confeci, segmentis latic ribus, seu suris (Borten) ex filo au reo, argenteóque fulgida: Balda chinum item, varijs floribus oper Phrygio depictum, quod ad proce siones Venerabili Sacramento depor tando servit. præterea ad sepelien dos parvulos, quos præmatura mor Cœlo infert, Tornearij manus fer trum his diebus absolvit, radijs bux similibus pulchra serie insertis, glo bísque tornatilibus supra Galeriam ut vocant, positis: innocentis cada veris bajuli sunt sex itidem innocen tes parvuli, quibus togulas nova fieri curavi, varijs floribus acu picti denticulísque patagijs discriminata: quando major est Indorum concur sus, defunctum parvulum efferun sex Genij, seu Angeli alati, flores & candelas in manibus gestan tes: pari candore nitet culcitra in quo felix funus recumbit, ne non candidus pannus, qui il lud cooperit; interim, dum ad Ec

clesiam portatur, pro mortuali lesso Jo pæan cantantibus Musicis, ac Juvenes, & Virgines ad Deo laudes concinendas invitantibus. O quot ejusmodi parvulos, mea manu sacrâ priùs lymphâ tinctos, Cœlo submisi, inter sidereos Genios Colonias ducturos, hac mea terrestri longè feliciores! sed ad alia vertamus calamum.

CAPUT XXXIV.

Saltus ad celebrandas Festivitates adhibentur, quibus Indi mirum in modum delectantur.

PEr totam Hispaniam hic mos viget, ut in solemnioribus Festis, etiam in Templo, saltus fiant, præsertim in solemnitate Corporis Christi, quando in ipsa Processione Regium Psaltem, ante Arcam Domini saltantem, imitantur Hispani. ejusmodi proinde Salios & ego constitui

octo, aliquando etiam duodecim imò interdum plures: hi ubi Celebrans Sacristia egreditur, bini & bini illum antecedunt, candelas accensas in manibus gestantes; inter quos duo continuò aromata accendunt, fumo odorifero per Templum ubique se se diffundente; alij flores per viam Sacerdoti substernunt, qui, dum populum lustrali aqua aspersit, introitúmque auspicatur, illi interea, velut Ephebi Regij, in Presbyterio subsistunt. ubi deinde Concionator suggestum ascendit, descendítque, hi denuo, accensis candelis, pulchro eum ordine bini & bini comitantur. Finito solemni Officio ante fores sub Templi porticu, assidentibus ex utraque parte, velut in Amphitheatro, Principalioribus Indis, seu Caziquis, choreas ducunt, saltúsque instituunt; modò Pyrrhichen (Schwerdtantz) modò saltum orbicularem (Raifftantz) aut decursionem Trojanam pedestrem, vel equestrem, dum equis parvulis, ex corio cõfectis in-

insidere videntur, reipsa tamen pedibus umbratiles hi equites incedunt, ephippio dextrè sibi aptato. Julium Cæsarem aliquem, vel Alexandrum Magnum superbo suo Bucephalo insidere autumares. Omnium oculos in se convertunt gratiosi hi Salij, maximè ubi pedibus illorum nolulas, seu parvula tintinnabula affigo; dum enim saliunt parvuli, hæ ridiculæ sanè nolulæ, seu tintinnabula, inter se agitata, concrepant, consonántque, vel potiùs dissonant; Indorum nihilominus grata sunt auribus, adeò, ut nihil illis gratius esse videatur, quàm Salius, ejusmodi tintinnabulis, nolulisque instructus, vel etiam in manibus gestans lignea quædam crepitacula. Nolulas, seu parvula tintinnabula pro Salijs sic efformo. usu diuturno detritam, lacerámque cupream ollam frustatim concido, in magnitudinem ferè nucis avellanæ; mox in formam ejusmodi tintinnabuli frustillum cupreum redigo, & apertis dein

duobus foraminibus globulum plumbeum intrudo, & intromitto quod denique argenti pulvere, & pice græca conglutino; & ecce! sonans cupreum tintinnabulum prodit, quod Indus *agvai*, Hispanu *Cascavelar*, Germanus Rollen nominat. Præter ea, quæ dicta sunt conatus sum quoque pium in Indorum meorum animis affectum accendere, instructâ scenâ, agrestibus accommodatâ. In oppido S. Ignatij, in scenam produxi Exordia Vitæ S. Parentis nostri, adeò feliciter, ut licèt octo circiter dies duntaxat instruendis Actoribus meis impenderim, illi tamen tam dextrè suis perfuncti sint Personis, ut Europæos diceres Actores, non Indos incultos, barbaros; nam in omnium animis stuporem, & admirationem, ex oculis verò tenerrimas excitârunt lachrymas. Loquebantur non Hispanico, multò minùs Latino, sed Indico Paraquariensi sermone, inserto quandoque versu, admixtis, ut vo-

can

cant, intermedijs. ſed neque Prologo ſuo, & Muſica caruit Actio, præſertim ubi Beatus Ignatius in Monte Serrato arma ſua ſuſpendit, Beatiſſima eidem apparente Virgine, cantante, & animante ad futura prælia tyronem militem &c. quæ omnia hactenus nova, & inaudita ipſis erant; neque ſibi imaginari poterant, barbaram ſuam, incultam, ac ad diſcendum difficilem linguam aptam eſſe ad ejusmodi Sanctorum Hiſtorias in ſcenam producendas, longè minùs ad Muſicæ modulos exprimendos idoneam futuram. ſed de his ſatis; nunc denuò ad Coloniæ novæ ſtatum conſiderandum veniamus.

(§)

CAPUT

CAPUT XXXV.

Felix novæ Coloniæ ſtatus, & Indorum ad quævis opera Mechanica rarum Ingenium, ſtupendúmque ad Muſicam talentum.

AD optimum ſanè ſtatum, formam, & conditionem perduxeram Coloniam meam; Leges Civiles ſtatui, Magiſtratum conſtitui, Conſulem præpoſui, Quæſtorem nominavi, Judices, qui Juſtitiæ faſces portarent, præfeci. ſed & militiæ Regiminis curam geſſi contra ſubitaneas Braſilorum invaſiones, & irruptiones, belli Duces ordinando, Capitaneos, Colonellos, Vexilliferos, Tribunos, Protribunos, Legatos, ſeu Vicarios, vulgò Locumtenentes, Quæſtores, Commiſſarios, Centuriones, & quæ ſunt alia, in bello neceſſaria officia, Indis meis diſtribui. mox ad mechanica officia partienda, utpote in quavis Republica ſummè neceſ-

necessaria, meam industriam, & curam applicui; nam quis est, qui ignoret, quàm necessarij sint in qualibet urbe Architecti, Fabri ferrarij, Lignarij, Textores, Lanarij, Coriarij, Figuli, &c. & hos jam Paraquaria nostra habet, imò & mea Colonia. Quis est, qui ex urbe suaPictores exulare velit? quis Musicos non amet? quis Typographos non æstimet? & hos America nostra jam habet, amat, & æstimat: hoc ipso namque anno P. Joann. Bapt. Neuman, ex Provincia Boëmiæ, Martyrologium Romanum, quo hucusque plurimæ Reductiones carebant, typis impressum, luci publicæ exposuit; & licèt impressioni Europææ inæquales sint litteræ, sunt tamen legibiles, ita, ut parvulus meus Indus quotidie ad mensam expeditissimè decurrat. Etiam Organa conficiunt Indi, ut ab initio retuli; Tubas, seu Clarinos, Citharas, Clavicordia, Psalteria, Fagottum, Tibias, Fistulas, Tiorbas, Cornettos in varijs oppidis nostris

ego

ego fieri curavi; & pro Tibijs qui-
dem, ac Fagottis conficiendis ho
menſe varias terebras ex ferro con
fici juſſi; imò quatuor primas,ſeu ſu
premas Tibias pro cantu, unam pro
Alto, & Tenore, ac denique Fagot
tum, quem Hiſpanus *Baionem* vo
cat, tam feliciter Indus meus tere
bravit, ut ab Europæis hæc inſtru
menta Muſica neutiquam dignoſce
res, ſeu inter ſeſe diſtingueres. Præ-
terea ad Eccleſiæ decorem argenteo
rum urceolorum tria paria fieri per
miſi, quæ perfecta tam peritè elabo
ravit ſcalpro Indus, ut uvas, ſpicas
variósque flores in mortuo mineral
vivere crederes. & quis parvulos me-
os Paraquarios docuit patagios den-
ticulos texere? quis Corporalia, An-
tipendia, Caſulas, & reliqua omnia
ad cultum Divinum pertinentia, acu
Phrygia, Babiloniáque pingere? quis
Romana illa Reliquiaria ex cornu
tornare? quis Statuas, Altaria, Ca-
thedras elaborare, & alia opere ad-
mirabili, & labore incredibili perfi-
cere

ere? dicam: Gratia adjuvante Divi-
ia, omnia iſta, & plura alia P. Anto-
iius, Indos ſuos docuit, & longè
lura adhuc alia docebit, quamdiu
niſericors Deus ei vitam ulteriorem
rolongaverit. nihil dicam jam de
apetibus illis, quos mulieres novæ
Coloniæ mihi nuper ex lana ela-
orârunt, turcicis tapetibus haud
bſimiles; quippe tam eleganter co-
ores inter ſe miſcuerant, ut albus
um nigro, niger cum viridi, viridis
um flavo, & cæruleo, hic cum pur-
ureo ſtrenuè decertaret, uter alte-
um in elegantia, vivacitate, & pul-
hritudine ſuperaret. omnes quod-
dam mare, varijs pictum undis, &
ſtriatum repræſentant, oculis ſanè
mirum delicium. eodem modo pan-
nos ſtriatos fieri curavi pro diebus
Dominicis, & Feſtivis ad clathra
Communicantium ſuſpendendos.
Non memoro aliorum Patrum
Miſſionariorum Ingenium, quo plu-
rima ſimilia indefeſsâ excogitârunt
induſtriâ. Unus Campanas ex ære; al-
ter

ter patinas ex ſtanno fundere ; h
ſalem nitri, hic nitratum pulvere
præparare docuit eſt;&,quod merit
mirandum, vidi horologia ab Ind
confecta, quæ & ſono produnt, & i
dice oſtendunt horas ſingulas : ſpha
ras item,ſeu Cylindros ſolares Aſtr
nomicos, quibus ipſos etiam gradu
& minuta tam dextrè Indi ſcalprur
incidit, ut, velut ovum ab ovo no
facilè diſtinguitur, ita haud facil
dixeris, quodnam horologium ſi
Europæum, & quodnam Paraqua
rienſe. Quæret hîc, & quidem no
immeritò curioſus harum ferè ſib
incredibilium rerum Europæus le
ctor, quis ſtolidos, ſtupidóſque ho
Indos omnia hæc docuit? Reſpon-
deo; verè ſtupidos, & ſtolidos, imò
ſtolidiſſimos eſſe hos noſtros Indos
ad omnia Spiritualia, quæ intelle-
ctum concernunt, & oculorum a-
cie non penetrantur: verùm in Me-
chanicis toti ſunt lyncei; & ſi quæ
oculis conſpexêre ſemel, jam certo
certiùs tibi facta non tam promitte,

quàm

uàm reipſa firmiſſimè crede: ne-
ue indigent Magiſtro, vel directo-
e, qui eis regulas proportionis præ-
ribat, & explicet, aut pedem Geo-
etricum doceat: ectipon ſi de-
eris, habebis prototypon, quod
ec in Europæo qualicunque repe-
ies. Placet exemplum in re obvia
dducere. quidſi, quæſo, in Europa
bvium aliquem ita alloquereris:
ja Sodes, fac mihi calceum. an, ſi
on ſit opificio Sutor, calceum confi-
et? Interrogationem reſponſio in-
gnantis animi ſequetur, tibíque o-
ùs indignabundus reponet: tu fa-
to, quod me facere jubes; non ſum
o, quem tu me eſſe arbitraris, de
nte, vel tribu ſutoria. in hac, vel
a platea reperies, qui calceos tibi
tet, & formet. non ita certè Pa-
quarius Coloniæ meæ, qualiscun-
e demum. des calceum in Eu-
pa factum Indo, & quidem Muſi-
, qui tota vita ſua ne vidit qui-
m, vel à longè, formam, aut fi-
ram calcei (Indi enim nudipedes
ſunt)

ſunt) dicásque, ut ad ejus forma
tibi calceos conficiat; hîc tibi ſci
det corium, aptabítque indubitan
ter, ita, ut non diſcernas, tuúsn
an alter ſit calceus Indicus. & quo
magis mirandum, penéque fide
excedit, unus, idémque Indus ti
faciet omnia. Eſt in oppido me
S. Michaëlis Ignatius Paica nomin
Muſicus inſignis; hic ſimul inflat Co
nettum, & conficit ipſum inſtr
mentum; inflat Clarinum, ſeu Tron
bam militarem, & conficit. eſt pra
terea hic Muſicus faber ferrariu
dexterrimus, faber quoque ærariu
qui è ductili cupro cudit, læviga
æramenta, facit pelves, fundit leb
tes, ahena, & caldaria. hic idem Mu
cus mihi fecit, formavítque mult
tinnabula crepitantia pro Sali
meis. idem ipſe Muſicus Ignatius Pa
ica ſcalpro incidere, Sphæras Aſtro
nomicas conficere, ſclopos fun
dere novit, quod ultimum quan
ta ſit æſtimatione dignum facil
conjiciet, quisquis Bellonæ, a

Gra

Gradivo infelix paret, quámque necessarium sit pro sui defensione, vim vi repulsuro, instrumentum militare; ex defectu enim sclopetorum Brasiles plusquam centum animarum millia ex nostris Reductionibus secum captiva priori sæculo abduxisse ferunt. hæc omnia, ut dixi, & plura alia meus Ignatius Paica Musicus elaborare, & conficere novit. non sic certè Europæi; nullus enim in alienum facilè involabit opificium, quod scit vetitum, & mulctâ dignum pecuniariâ; ut meritò hîc locum habere videatur illud: *sutor ne ultra crepidam.* & ideo, qui faber est ferrarius, non idcirco est lignarius, & contrà; non enim in alienam messem immittere falcem ulli concessum: sutoris est calceum, non autem Apellis penicillum metiri. non sic sæpius memoratus Ignatius, Musicus meus, qui manè ab Officio in Templo [illegible] ettum nfl[illegible], post Officium, [illegible] to [illegible] ran [illegible] o n ferraria officina [illegible]

ici ru n,

ferrum,& chalybem mihi excoqu
aliâque centena,formâ,materiâ,fig
ráque diversissima producit,& effo
mat, arte mirabili, mirabilis ipse,
artificiosus Protheus. Verùm non h
solus Apollo est in tripode; rep
ries enim in quolibet ferè oppic
huic similem in qualibet arte m
chanica magistrum, simul & Mu
cum. In Reductione, seu oppic
S. Thomæ est quidam Gabriel Qu
ri, Musicus egregius, & simul Aur
faber. Hic calices elegantissim
efformat, quorum in uno aliquoti
Sancrosancta confeci Sacrament
ad Aram celebrans. Lampad
prægrandes argenteas, mirabi
planè opere, & cælatura forma
hic ipse fundit campanas; ma
jorem Sancto Michaëli Archar
gelo dicatam, inque mea turr
suspensam, quadraginta facilè cen
tenariorum pondere gravem, ips
fudit: horologium Astronomicum
vidi ab hoc ipso confectum, Euro
pæum arbitratus. Organa itiden
noı

on solùm componit, & restaurat
ntiqua, sed & nova excogitat, opere
erfecto; rarum certè, & admira-
one dignum ingenium, non solùm
n India, verùm multo magis in Eu-
opa æstimandum. Sunt præterea Pa-
aquarij isti aptissimi ad Musicam, ita,
t quodlibet instrumenti genus bre-
i temporis spatio felicissimè addi-
cant, dexterriméque tangant. vix in-
igent Magistro; solummodo des eis
artem, quam ludant, & ipsi paulatim
ssequentur difficillimos passus, sal-
úsque. Est in nova mea S. Joannis
aptistæ Colonia puer duodecim an-
orum, qui difficillimas quasdam
Sonatas, Alemandas, Sarabandas,
Correntas, Balletos, & id genus alia,
Dominis Musicis, potissimùm verò
nstrumentistis, ac Chelystis nota no-
nina, modulis expressa musicis, ce-
eberrimorum, quos Europa vidit,
Magistrorum, D. Henrici Schmel-
zer, D. Henrici Francisci Ignatij
de Bibern, & D. Teubner composi-
iones, inoffensò decurrat digito,
H sed

ſed & præambula, quæ etiam cuil bet Organædo, licèt præſtanti, f cilè ſudorem in vultu exprimun hic ipſe Puer in Cithara ſua Dav dica (Harpfen) tangit ridendo, garrula ſuaviſſimè deproperat fila ut dubites, num ſiniſtra dextran an verò dextra ſiniſtram celer tate antevolet. novum hoc genu Citharæ, ſeu Harpæ à me in his ter ris primò inventum, duos ordine fidium habet, quibus non ſolùn quoscunque tonos, ſed etiam ſemi tonos ſtyli cromatici exprimere po teris, ita, ut inſtar Organi ſuas cla ves albas, & nigras habeat, ad quem cunque cantum, ſive durum, ſiv mollem, prout libuerit, exprimen dum. Hæc dicta ſufficiant de novo Coloniæ meæ ſtatu, & rara Indorum capacitate, quam Auctor Naturæ tam liberaliter eis indulſit, ut, qui ad Metaphyſica, & Speculativa eos penitus ineptos eſſe voluit, ſaltem ad mechanica, & practica, præſer- tim ad Muſicam addiſcendam ido-

neos,

ıeos, & ad ſtuporem usque dociles
eddderet,& vel ſic per auditum eis Fi-
les Catholica, résque Divinæ intra-
rent, qui aliàs tam materiales non
capere videntur, quæ ſunt Spiritûs.
Notet hic Europæus lector, quæ de
hiſce pauperculis Paraquarienſibus
ſubjungo. Primi noſtri Patres Miſ-
ſionarij, videntes tam modicam, &
quaſi nullam ad Spiritualia horum
Indorum capacitatem, dubitare cæ-
perunt, an rationis eſſent capaces,
adeóque etiam Sacramentorum:
idcirco dubium ſuum, plurimis ra-
tionibus fundatum, remiſerant ad
Concilium Limenſe, quod tandem
definivit, rationibus hinc inde, pro
& contra militantibus, bene diſcuſſis,
idoneos eſſe, adeóque eis admini-
ſtranda eſſe Sacramenta, tanquam
rationis capacibus. Et cùm de in-
clinatione, & affectu eorum ad Mu-
ſicam paulò antè dixerim, videntes
primi Patres, quòd harmoniaco con-
centu barbarus iſte Populus cape-
retur, plurimúmque per hunc
quaſi

quaſi faſcinaretur, cenſuerunt, illo
rum genio nonnihil condeſcendend
eſſe, hócque ipſum medium arripien
dum, ut ad Eccleſiæ gremium feli
ciùs, & faciliùs adducerentur, & in
eodem deinceps ſuaviter contine
rentur. conſuetudinem igitur intro-
duxerunt, ut non ſolùm Feſtis, &
Dominicis, ſed ſingulis etiam feria-
tis diebus, tempore Miſſæ, Divinas
laudes Muſici decantarent; aut cer-
tè inſtrumenta quæpiam muſica tan-
gerent, quibus rudis, & ſtolida hæc
gens, velut lapides immobiles, &
dura ſaxa, à totidem Orpheis ad
Eccleſiam attraheretur, ut ad cæ-
leſtem aliquando melodiam, inter
Angelos audiendam, materiales eo-
rum animi Sacrificij tempore erige-
rentur. hic laudabilis mos, ſemel in-
troductus, in hanc usque diem per-
durat: ac proinde Organa nunc re-
ſonant, nunc Citharæ; modò Tior-
ba, & Teſtudo cum Quitarra aures
mulcent; nunc Clarini, Litui, &
Tympana concrepant. Hæc itaque
bre-

breviter dicta ſufficiant de pauculis laboribus meis, quos ab anno 1693. usque ad annum 1701. in hac meſſe, ſeu Vinea Paraquarienſi impendi, pluribus Germanico Idiomate perſcripturus, ut in plurium id utilitatem, & ſpirituale ſolatium cedat; ſiquidem hæc omnia rudi quidem ſtylo, calamóque, affectu tamen Germano, id eſt, ſincero in Europam à me idcirco perſcripta ſunt, ut jugem mei, meorúmque Indorum (unicus enim hujus ſcriptæ narrationis hic ſcopus, finísque fuit) in ſuis orationibus, bonísque operibus, nec non SS. Miſſæ Sacrificijs habeant memoriam, ut ſuum gregem hunc Paraquarienſem Paſtor æternus non deſerat; ſed per Beatos Apoſtolos ſuos (ut canit Eccleſia in Præfatione de Sanctis Apoſtolis) continua protectione cuſtodiat &c. in Chriſtiana Fide augeat, atque multiplicet, ut lupum Inferni rapacem non timens puſillus grex iſte, poſt hujus mundi deſertum in longè feliciſſima, & pinguiſ-

ſima

ſima æternæ felicitatis paſcua dedu-
ctus, unà mecum indigno paſtorcu-
lo ſuo, inter hos Indos Paſtoris Bon
Chriſti vices agente, paſcua inve-
niat; útque in montibus excelſis
Iſraël ſint paſcua noſtra, ibíque re-
quieſcamus in herbis virentibus, &
in paſcuis pinguibus paſcamur ſuper
montes. Ezech. 34. in montibus
nempe æternis, in montibus ſanctis,
ubi perpetua quies, pax, & ſecuritas,
Deo autem uni, & Trino, ter Opt.
Max. Honor, & Gloria in
ſæculorum ſæcula.
Amen.

FINIS.

